
PREGUNTES I RESPOSTES SOBRE L'APLICACIÓ DE LA PAC POST-2014: BALANÇ CRÍTIC PER A ANTICIPAR REPTES FUTURS

Albert Massot

Departament d'Estudis B - Agricultura,
Direcció General de Polítiques Internes del Parlament Europeu*

REBUT: 2 de desembre de 2014 - ACCEPTAT: 4 de desembre de 2014

RESUM

L'objectiu d'aquest article és analitzar el model d'aplicació de la política agrària comuna (PAC) post-2014 a Espanya i a Catalunya. Amb un enfocament pedagògic, l'anàlisi es desenvolupa mitjançant un format de preguntes i respostes. Es destaquen els principals punts crítics de les decisions preses tant a escala estatal com catalana en la perspectiva de la propera reforma de la PAC (que ja s'albira a l'horitzó del 2017-2020).

PARAULES CLAU: política agrària comuna, reforma de la PAC, ajuts, política de mercats agraris, política de desenvolupament rural.

PREGUNTAS Y RESPUESTAS SOBRE LA APLICACIÓN DE LA PAC POST-2014: HACIENDO BALANCE CRÍTICO SOBRE CÓMO ANTICIPAR FUTUROS RETOS

RESUMEN

El objetivo de este artículo es analizar el modelo de aplicación de la política agraria común (PAC) post-2014 en España y en Cataluña. Con un enfoque pedagógico, el análisis se desarrolla mediante un formato de preguntas

* Les opinions s'expressen a títol personal i no representen en cap sentit les posicions de la institució on treballa l'autor.

Correspondència: Albert Massot. Tel. (professional a Bèlgica): (0032) 2 284 3616. A/e: *albert.massot@ep.europa.eu*.

A. Massot

y respuestas. Se resaltan los principales puntos críticos de las decisiones tomadas tanto a nivel estatal como catalán en la perspectiva de la próxima reforma de la PAC (que ya asoma por el horizonte 2017-2020).

PALABRAS CLAVE: política agraria común, reforma de la PAC, ayudas, política de mercados agrarios, política de desarrollo rural.

QUESTIONS AND ANSWERS ON THE IMPLEMENTATION OF THE CAP POST 2014: TAKING CRITICAL STOCK AND LOOKING AHEAD TO FUTURE CHALLENGES

ABSTRACT

The purpose of this paper is to analyse the implementation model of the Common Agricultural Policy (CAP) post 2014 in Spain and Catalonia. Following a pedagogical approach, the analysis is developed through a Question and Answer (Q & A) format. It highlights the main critical points of the decision-making process at both Spanish and Catalan level in view of the upcoming CAP reform (which can now be glimpsed for the period 2017-2020).

KEYWORDS: Common Agricultural Policy, CAP reform, grants, agricultural markets policy, rural development policy.

1. INTRODUCCIÓ

La cinquena gran reforma de la política agrària comuna (PAC) va tancar la seva fase legislativa el desembre del 2013. Atès que el gruix de les seves disposicions entrarien en vigor el gener del 2015, van adoptar-se mesures transitòries per a l'exercici 2014 en espera que s'anessin publicant les disposicions d'aplicació per part de les autoritats comunitàries (actes delegats i d'execució) i les autoritats internes (decrets i ordres estatals i autonòmics). Ens trobem, doncs, immersos dins de l'etapa de disseny de les modalitats d'execució de la nova PAC, en mans de les autoritats públiques internes.

En aquest context, aquest article renuncia per endavant a detallar les decisions preses sobre la PAC 2014-2020 per les institucions europees. Creiem que els estudis, articles i fullets de divulgació ja publicats compleixen de sobres aquesta funció explicativa.

Per contra, pretenem centrar-nos en la fase de la seva aplicació a Espanya i a Catalunya amb quatre objectius: 1) resumir les modalitats operatives aprovades per ambdós governs en matèria de pagaments directes i desenvolupament rural; 2) aclarir-ne l'abast i comentar-ne breument els límits; 3) esbrinar

els principals dèficits (del format instrumental i de finançament) que pateix la nova PAC en la mesura que condicionen l'aplicació dels seus mecanismes, i, per acabar, 4) obrir una reflexió sobre l'adequació de les decisions preses per les nostres autoritats a la propera reforma de la PAC que ja s'albira a l'horitzó (2017 o 2020) en funció de les tendències de fons del projecte d'integració.

És obvi que amb aquest exercici breu no pretenem cloure res. Primer, perquè tot just comencem a entreveure els punts febles que la reforma amaga. Segon, perquè és arriscat avançar les passes que el(s) nou(s) comissari(s) farà(faran) per contrarestar-los a curt termini (2017) i a mitjà termini (2020). I tercer, perquè en el moment d'escriure aquest text (novembre del 2014) es desconeixen encara alguns dels paràmetres del model d'aplicació escollit internament (com, per exemple, pel que fa als pagaments directes, la superfície elegible, les comarques o el trams i els seus imports, o, pel que fa al segon pilar, el seguiment que la Generalitat farà de les recomanacions presentades en el seu esborrany de Programa de Desenvolupament Rural, PDR). En fi, embastat amb opinions estrictament personals algunes poden semblar agosarades. Tanmateix, creiem del tot pertinent llançar com més aviat millor el debat sobre el futur desenvolupament dels principis i mecanismes de la PAC des d'una perspectiva catalana. I amb aquest objectiu és imprescindible fer patents els punts crítics de les decisions d'execució preses per les nostres administracions, ara com ara poc interessades a desvelar els seus clarsobscurs en vista de la dinàmica institucional comunitària.

Tot plegat, és probable que l'impacte real de la nova PAC divergeixi de les expectatives venudes al sector, sobretot a partir de l'any 2020, data en què entrarà en vigor una nova reforma que continuarà i complementarà l'adoptada el 2013. Almenys això és el que ha pogut constatar l'autor d'aquestes línies en els nombrosos actes públics en els quals ha participat en els mesos que han seguit l'adopció dels reglaments de la nova PAC. El caire de les preguntes que s'amunteguen a cadascuna d'aquestes trobades amb el sector mostra una gran incomprensió en l'avaluació dels resultats de les negociacions tancades a Brusselles i dels efectes del model d'aplicació escollit tant a escala espanyola com catalana. N'hem tingut un bon exemple amb el recent embargament rus, que ha deixat en evidència les nuses de l'anomenada *reserva de crisi*. Ho comprovarem alhora (més aviat que tard) amb el model espanyol d'aplicació dels ajuts directes o amb el disseny del programa català de desenvolupament rural.

D'acord amb aquesta experiència personal i per raons pedagògiques, hem apostat per un format de preguntes i respostes que beu dels principals dubtes plantejats a casa nostra en els darrers mesos pel pagès de peu. Hem estructurat el qüestionari en quatre parts: aspectes horitzontals de la nova PAC; l'aplicació espanyola del nou sistema de pagaments directes; l'aplicació a Espanya i, molt especialment, a Catalunya de la nova política de desenvolupament rural, i, finalment, un balanç crític per a preparar les properes reformes.

2. ASPECTES HORIZONTALS DE LA NOVA PAC

2.1. Cap a on va la PAC?

La PAC es veu sacsejada per diferents forces que l'empenyen cap a una transformació profunda dels seus objectius i mecanismes. La taula I resumeix els tres eixos d'aquest procés de canvi i els seus principals vectors.

En primer lloc, la PAC, que va néixer com un instrument per a la construcció del mercat comú (avui anomenat *mercat interior*), tracta de fer front als reptes mediambientals i de mercats que acompanyen una globalització creixent, i això ho fa enmig d'un clima de desacceleració econòmica i d'atur que aguditzava la pressió sobre l'oferta i la demanda alimentàries i condiciona les respostes polítiques (primer eix de canvi de l'entorn macroeconòmic) (taula I).

En segon lloc, una PAC tradicionalment autònoma, en mans dels ministres d'Agricultura de la Unió, i que alhora monopolitzava en el passat la regulació del sistema agroalimentari europeu, esdevé una PAC multinivell, obligada a respectar les directrius del multilateralisme comercial i mediambiental, a compartir la seva capacitat reguladora amb altres polítiques comunes alhora que passa pel procediment de la codecisió entre el Consell de Ministres i el Parlament Europeu (segon eix de canvi de l'entorn institucional) (taula I).

Altrament, condicionada per un procés permanent d'ampliació, la PAC esdevé una política de la diversitat (local), com a contrapunt de l'empenta globalitzadora, i cerca instruments més flexibles que s'adaptin tant a les diferents estructures econòmiques dels seus sistemes agronòmics com a les problemàtiques mediambientals i rurals específiques dels seus territoris (tercer eix de canvi per efecte de l'ampliació) (taula I).

Com a resultat d'aquests factors, la PAC transforma progressivament els seus paràmetres (objectius i mecanismes) (taula II). D'una banda, encara que manté el caràcter agrarista (adreçada majoritàriament als agricultors actius), abandona el productivisme per consolidar-se com una política multifuncional dins dels seus dos pilars, que pretén assolir de manera simultània objectius econòmics (seguretat alimentària), mediambientals (sostenibilitat) i territorials (cohesió rural) (primer paràmetre teleològic) (taula II).

D'una altra banda, la PAC redefineix els seus mecanismes sobre bases noves. Sota els principis d'orientació al mercat, lluita contra la volatilitat de preus i costos, multifuncionalitat, sostenibilitat, redistribució del suport, austeritat pressupostària, disciplina financera i flexibilitat en la gestió per part de les autoritats internes, es consoliden mecanismes nous dins del primer pilar (ajuts directes i mesures de mercats) i del segon pilar (desenvolupament rural) (segon paràmetre instrumental) (taula II).

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

TAULA I. Quo vadis PAC?: eixos i vectors principals de la reforma de la PAC

Eix de canvi 1. De la PAC del mercat interior a la PAC de la globalització	
Vectors	
Canvis en els mercats globals	Creixement de la demanda impulsada per les economies emergents amb una forta competència en uns mercats més oberts; transformació dels termes d'intercanvi agroalimentari (productors nous i consumidors globals nous); estancament global de la productivitat; competència entre la demanda alimentària i no alimentària (biocarburants); interdependència entre els mercats agraris de productes bàsics, el mercats energètics (petroli) i els mercats financers i monetaris (mitjançant els mercats de futurs, el tipus d'interès i el tipus de canvi).
Crisi econòmica	Clima recessiu que deteriora la demanda i agreuja les tensions i els desequilibris dins de la cadena de valor.
Preus i costos	Pujada de preus i costos agraris; volatilitat dels preus dels productes bàsics (l'era de la incertesa global).
Reptes mediambientals globals	Canvi climàtic a causa de les emissions amb efecte d'hivernacle; degradació dels sòls; contaminació d'origen agrari; pèrdua de la biodiversitat i hàbitats naturals.
Evolució externa	Multilateralisme (comercial [OMC] i mediambiental [Kyoto]) i acords bilaterals (preferencials) que se superposen al nivell europeu.

Eix de canvi 2. De la PAC mononivell a la PAC multinivell	
Vectors	
Evolució interna del projecte europeu i de les polítiques comunes	Pèrdua de l'hegemonia reguladora de la PAC sobre el sector agroalimentari dins del projecte europeu en favor d'altres polítiques comunes (cohesió, competència, medi ambient, energia, salut pública, comerç...).
Procés legislatiu	Codecisió legislativa entre el Consell de Ministres i el Parlament Europeu que en reforça la legitimitat democràtica.

Eix de canvi 3. De la PAC productivista a la PAC de la diversitat (territorialització)	
Vectors	
Diversitat d'estructures econòmiques	Diferents estructures sectorials (agricultura-ramaderia), econòmiques (dimensió) i organitzatives (cooperativisme i interprofessionals), diferents rendiments (productivitat) i pràctiques agràries (intensives o extensives).
Diversitat de reptes mediambientals	Diferents prioritats mediambientals en funció dels sistemes agrònoms, dels recursos naturals a l'abast (aigua, sòl, biomassa), de l'impacte del canvi climàtic, del potencial de subministrament de béns públics de l'agricultura a la societat en general, i dels nivells de contaminació d'aigua, sòls i aire.
Diversitat de ruralitats	Diferents problemàtiques de desenvolupament rural (demogràfiques i socioeconòmiques): evolució poblacional i migratòria; <i>handicaps</i> naturals; <i>handicaps</i> de qualitat de vida (dispersió dels serveis); estructura dels nuclis rurals; nivells de formació i connexió; ritme d'abandonament de les zones rurals; grau de relleu generacional del sector agrari; potencial de diversificació econòmica (relació entre agricultura i la resta de sectors econòmics).

FONT: Elaboració pròpia.

TAULA II. *Nous paràmetres teleològics i instrumentals de la PAC*

Paràmetres	Formulació	
1. Redefinició dels objectius (multifuncionalitat)	Objectius econòmics (seguretat alimentària)	Estabilitat de la renda agrària; reforçament de la viabilitat i resiliència de les explotacions; reforçament de la competitivitat del sector agrari i agroindustrial (amb més R+D+i i més transferència tecnològica); més transparència a la cadena alimentària; millor distribució del valor a favor del sector agrari.
	Objectius mediambientals (sostenibilitat)	Ús més eficient de recursos escassos; contribució a l'adaptació i a la mitigació del canvi climàtic; canvi de pràctiques agronòmiques (intensificació sostenible); lluita contra el monocultiu; protecció dels espais naturals; foment de l'economia verda.
	Objectius territorials (cohesió rural)	Ocupació general de l'espai, reforçament del desenvolupament endogen, foment de les denominacions d'origen, foment dels mercats curts i de proximitat, dinamització econòmica general, manteniment dels serveis públics i equilibri territorial.
2. Transformació dels mecanismes	Nous principis instrumentals	Orientació al mercat i sostenibilitat; restricció pressupostària i disciplina financera (marc financer plurianual a la baixa amb sostres de despesa); flexibilitat en la gestió per les autoritats públiques internes.
	Noves bases per als ajuts directes	Suport multifuncional per trams lligats a objectius (<i>targeting</i> i <i>tailoring</i>) i majoritàriament desconnectat de la producció; amb més selectivitat dels beneficiaris («agricultors actius») i règim específic per als petits agricultors); amb redistribució progressiva entre estats i pagesos («convergència»).
	Noves bases per a la gestió de la volatilitat dels preus agraris	Xarxa bàsica de seguretat per a situacions excepcionals de crisi; finançament de l'OCM a la baixa; dependència creixent de la reserva de crisi i de la disciplina financera; consolidació progressiva dels mecanismes de gestió individual del risc (assegurances agràries i fons mutuels).
	Noves bases per al desenvolupament rural	Enfocament territorial i integrat entre els fons estructurals (inclòs el FEADER) i altres instruments financers.

FONT: Elaboració pròpia.

2.2. Quan començarà a aplicar-se la reforma de la PAC aprovada el 2013?

La Comissió Europea va presentar les seves propostes agràries el mes d'octubre del 2011. En principi semblava que hi hauria prou temps perquè les dues branques legislatives, el Consell de Ministres d'Agricultura i el Parlament Europeu, es possessin d'acord abans del gener del 2014, de manera que la nova PAC coincidís amb l'entrada en vigor del nou marc finan-

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

cer plurianual (MFP) 2014-2020 per al conjunt de polítiques de la Unió Europea.

Tanmateix, ben aviat es va comprovar la impossibilitat de mantenir el calendari previst per diferents raons: 1) la complexitat del procés legislatiu en codecisió sorgit del Tractat de Lisboa, que cal aplicar per primer cop en una reforma de la PAC; 2) la superposició en el temps de les negociacions agràries i financeres i la necessitat de conèixer els crèdits a l'abast de la PAC abans de tancar un acord sobre els seus mecanismes (a causa, precisament, del pes pressupostari de la PAC, avui encara la primera política comuna de despesa), i, en darrer lloc, 3) la greu crisi econòmica i financera que pateix la UE des de fa un septenni, acompanyada d'una forta controvèrsia entre les instàncies responsables (Comissió, Parlament Europeu i estats) sobre el paper de les finances públiques europees per afrontar-la i les seves prioritats.

El fet és que l'acord sobre l'MFP 2014-2020 i la nova PAC es va anar retardant i els actes legislatius bàsics que en constitueixen la base només van poder ser publicats el desembre del 2013 (taula III). En aquestes condicions pràcticament només les mesures de l'organització comuna de mercat (OCM,

TAULA III. *Marc normatiu de la nova PAC 2014-2020*

1. Reglaments de base	2. Actes delegats	3. Actes d'execució
Pagaments directes		
Reglament (UE) núm. 1307/2013 (DO L 347, 20.12.2013, p. 608).	Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 639/2014 (DO L 181, 20.6.2014, p. 1) Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 1001/2014 (DO L 281, 25.9.2014, p. 1)	Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 641/2014 (DO L 181, 20.6.2014, p. 74) Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 1044/2014 (DO L 290, 4.10.2014, p. 1)
Desenvolupament rural		
Reglament marc (UE) núm. 1303/2013 sobre els fons estructurals (DO L 347, 20.12.2013, p. 320)	Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 240/2014 (DO L 74, 14.3.2014, p. 1) Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 480/2014 (DO L 138, 13.5.2014, p. 5)	Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 288/2014 (DO L 87, 22.3.2014, p. 1) Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 821/2014 (DO L 223, 29.7.2014, p. 7) Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 964/2014 (DO L 271, 12.9.2014, p. 16) Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 1011/2014 (DO L 286, 30.9.2014, p. 1)
Reglament (UE) núm. 1305/2014 sobre el FEADER (DJ L 347, 20.12.2013, p. 487)	Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 807/2014 (DO L 227, 31.7.2014, p. 1)	Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 808/2014 (DO L 227, 31.7.2014, p. 18)

A. Massot

1. Reglaments de base	2. Actes delegats	3. Actes d'execució
Organització comuna de mercat (OCM)		
Reglament (UE) núm. 1308/2013 (DO L 347, 20.12.2013, p. 671)	<p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 499/2014 (DO L 145, 16.5.2014, p. 5)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 500/2014 (DO L 145, 16.5.2014, p. 12)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 501/2014 (DO L 145, 16.5.2014, p. 14)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 611/2014 (DO L 168, 7.6.2014, p. 55)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 612/2014 (DO L 168, 7.6.2014, p. 62)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 665/2014 (DO L 179, 19.6.2014, p. 23)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 949/2014 (DO L 265, 5.9.2014, p. 21)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 950/2014 (DO L 265, 5.9.2014, p. 22)</p>	<p>Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 614/2014 (DO L 168, 7.6.2014, p. 73)</p> <p>Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 615/2014 (DO L 168, 7.6.2014, p. 95)</p> <p>Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 947/2014 (DO L 265, 5.9.2014, p. 15)</p> <p>Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 948/2014 (DO L 265, 5.9.2014, p. 18)</p>
Reglament horitzontal (finançament, gestió i control)		
Reglament (UE) núm. 1306/2013 (DO L 347, 20.12.2013, p. 549)	<p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 502/2014 (DO L 145, 16.5.2014, p. 20)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 640/2014 (DO L 181, 20.6.2014, p. 48)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 809/2014 (DO L 227, 31.7.2014, p. 69)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 906/2014 (DO L 255, 28.8.2014, p. 1)</p> <p>Reglament delegat de la Comissió (UE) núm. 907/2014 (DO L 255, 28.8.2014, p. 18)</p>	<p>Reglament d'execució de la Comissió (UE) núm. 908/2014 (DO L 255, 28.8.2014, p. 59)</p>

FONT: Elaboració pròpia (estat a finals del mes de novembre del 2014).

dins del Reglament (UE) núm. 1308/2013) van entrar en vigor el gener del 2014. Es va acordar que les mesures de suport directe i de desenvolupament rural entrarien en acció un any més tard, el gener del 2015, i que es cobriria aquest interregne amb mesures transitòries (Reglament (UE) núm. 1310/2013). L'exercici 2014 va esdevenir, doncs, un any de transició destinat a permetre que les autoritats europees aprovessin els textos complementaris corresponents (actes delegats i d'execució) (taula III) i que les autoritats internes (estatals i, en el nostre cas, també autonòmiques) preparassin el marc administratiu per a l'aplicació específica del nou sistema de pagaments directes i dels programes rurals.

2.3. Com afecta el marc financer plurianual 2014-2020 la nova PAC?

El Consell Europeu de Caps d'Estat i de Govern de febrer del 2013 va imposar l'austeritat pressupostària per al nou MFP 2014-2020 i, per primer cop a la història de la construcció comunitària, va gosar reduir en termes absoluts el pressupost de les polítiques comunes (fins a un exigü 1 % del producte nacional brut de la UE-28) (taula IV). El Parlament Europeu va oposar-se a aquesta deriva fins als darrers moments de negociació però, finalment, va doblegar-se a les exigències dels estats a canvi de cobrir els retards de pagament de les hisendes internes corresponents al període 2007-2013 i d'una revisió a mitjà termini de l'MFP per al 2017.

La PAC assoleix un total de 362.790 milions d'euros per al període 2014-2020 a preus constants del 2011: 277.850 milions corresponen al primer pilar (76,6 % del total agrari) i 84.940 milions al segon pilar (23,4 %). La PAC és la principal sacrificada: es redueixen els seus crèdits per a tot el nou període un 16,6 % (taula IV).

De totes maneres el que és més adient és comparar els dos darrers exercicis de cada període atès que serà sobre el darrer any que es fixaran les bases pressupostàries més enllà del 2020 (57 milions d'euros el 2013, 49 milions el 2020). En principi sembla que les pèrdues més grans les assumeix la política de desenvolupament rural, amb una caiguda del 18 % (figura 1). No obstant això, si es desglossa el primer pilar (amb una reducció global del 13 % entre el 2013 i el 2020), es comprova que la principal damnificada resulta ser la política de mercats. Els negociadors, obcecats per salvar la cara davant els seus representats i preservar en un context de vaques magres els «xecs» assignats a cada estat per pagaments directes i mesures de desenvolupament rural, van oblidar l'OCM. Malgrat que el Reglament (UE) núm. 1308/2013 ocupa ni més ni menys que 183 pàgines, amb 207 considerants, 232 articles i els seus annexos corresponents, l'OCM va acabar pràcticament sense suport pressupostari.

Si comparem els períodes 2007-2013 i 2014-2020, les accions de mercats caurien al voltant d'un 40 % mentre que els pagaments directes baixarien tot

TAULA IV. Evolució de l'MFP 2014-2020 dins del procés negociador pressupostari (en mil milions d'euros a preus constants del 2011)

Crèdits de compromís per rúbriques	(A) MFP UE-27 Període 2007/2013		MFP UE-28 Període 2014/2020				Comparació en % entre (B.2) i (A)	
			(B.1) Proposta de la Comissió		(B.2) Acord final			
1a. Competitivitat		91,5		115,5		125,6		37,3 %
1b. Cohesió		354,8		379,2		325,2		-8,4 %
2. Recursos naturals, dels quals Pilar 1 PAC dels quals Pilar 2 PAC		420,7		386,5		373,2		-11,3 %
	336,1*		283,1*		277,9*		-17,3 %	
	95,5		91,9		84,9*		-11,3 %	
Total PAC	431,6		378,0**		362,8**		-16,6 %	
3. Seguretat/ciutadans		12,4		18,8		15,7		26,8 %
4. Europa global		56,8		70,0		58,7		3,3 %
5. Administració		57,0		63,2		61,6		8,0 %
Reserva de crisi	—		3,5**		2,8**		—	
Crèdits totals MFP (en % PNB UE)		994,2 (1,12 % UE-27)		1.033,2 (1,08 % UE-28)		960,0 (1,0 % UE-28)		-3,5 % (-0,12 % UE-28)

* Pagaments directes i despeses de mercat (1r pilar PAC) abans d'aplicar la modulació i altres transferències en favor del segon pilar de la PAC. Segon pilar amb assistència tècnica.

** La reserva de crisi proposada per la Comissió s'ubicava fora de l'MFP i s'afegia al primer pilar. La reserva finalment aprovada es nodreix dels ajuts i no pot, doncs, afegir-se.

Font: Elaboració pròpia a partir de les propostes de la Comissió, les anàlisis del Departament d'Estudis B - Agricultura del PE i el Reglament (UE) núm. 1311/2013 (DO L 347 de 20.12.2013).

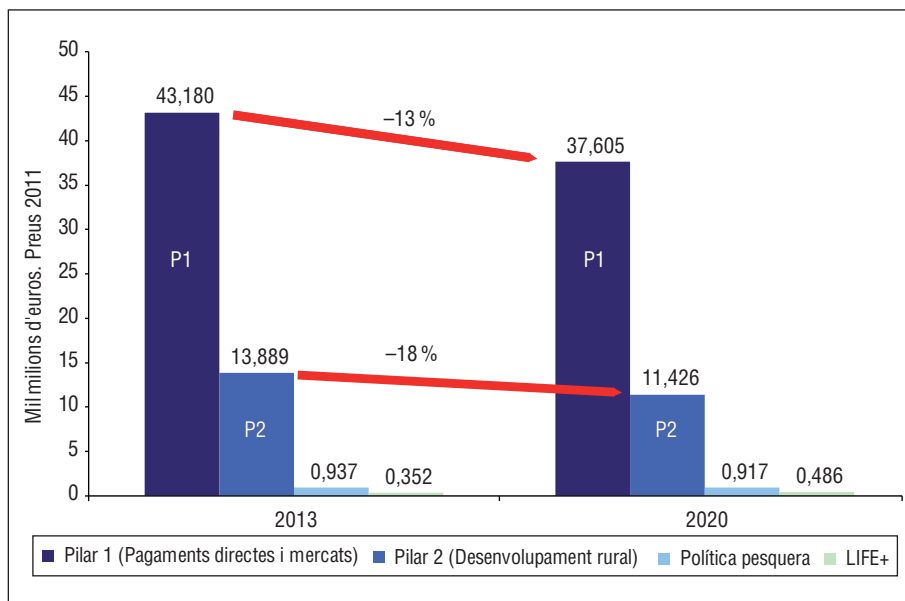
just un 2,8 %, de 272.800 a 265.100 milions d'euros (taula v). Això sense comptar l'anomenada *reserva de crisi* que la proposta de la Comissió havia ubicat fora del pressupost agrari amb l'objectiu de guanyar flexibilitat i esquivar l'austeritat dominant. El Consell Europeu la carregà de nou a l'OCM al mateix temps que eliminava el marge de 300 milions anuals per a imprevistos. Davant la constatació que el pressupost de mercats s'havia quedat a les beceroles i no podia cobrir els 400 milions d'euros anuals de la nova reserva (2.800 milions per a tot el septenni) (taula iv, B.2), es va decidir nodrir-la mitjançant la disciplina financera, en altres mots, per la via d'una reducció addicional dels pagaments directes inicialment atribuïts als agricultors i estats, amb una franquícia de 2.000 euros per explotació.

Les caigudes pressupostàries desproporcionades segons els capítols de la PAC amaguen una certa pèrdua de coherència interna i apunten riscos per al disseny futur dels seus instruments, molt especialment per a l'OCM, que passa a dependre perillosament de la disciplina financera. Com s'ha pogut comprovar darrerament, fins i tot utilitzant la reserva, aquest mecanisme s'haurà

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

d'invocar reiteradament per afrontar les despeses de mercat. Caldrà, doncs, acostumar-se a reduir proporcionalment els ajuts directes si, com sembla, any rere any, els mercats pateixen desequilibris imprevistos i volem fer efectius els mecanismes de l'OCM contra la volatilitat dels preus i costos.

FIGURA 1. Comparació del pressupost dels dos pilars de la PAC per als exercicis 2013 i 2020 dins de la rúbrica 2 de l'MFP (en milions d'euros a preus constants del 2011)

FONT: Parlament Europeu, Departament d'Estudis B - Agricultura.

2.4. Com ha acabat Espanya pel que fa als ajuts directes a les explotacions?

La prioritat absoluta dels negociadors espanyols sobre l'MFP va ser sempre tornar a casa amb un paquet d'ajuts de la PAC similar a l'actual, per la seva visibilitat i per constituir el gruix de les transferències des del pressupost comunitari a les hisendes estatal i autonòmiques. Un objectiu al qual van donar suport tant les comunitats autònomes (CA) com les federacions de cooperatives i les organitzacions professionals. Fruit d'aquesta estratègia, generalitzada dins del Consell de Ministres d'Economia, el capítol dels pagaments directes baixa molt lleugerament per al conjunt de la UE (-2,8 %) (taula v). Deixant de banda tota valoració qualitativa des d'una perspectiva europea, cal reconèixer

A. Massot

que Espanya salva els mobles i perd un percentatge de pagaments inferior a la mitjana comunitària (-2,3 %) (taula v), fins i tot gaudint de l'anomenada *convergència externa* de l'ajut per hectàrea, que cal aplicar entre els estats.

La convergència externa suposa que aquells que tinguin imports d'ajut per hectàrea superiors a la mitjana comunitària finançaran l'augment en un terç dels imports dels estats que es trobin per sota del 90 % de la mateixa mitjana entre el 2015 i el 2020. Complementàriament, per satisfer els països amb valors més baixos, s'ha garantit que l'ajut mínim el 2020 assoleixi els 196 euros/ha.

TAULA V. *Distribució dels pagaments directes (PD) per estats membres*

Pagaments directes (PD) (en milions d'euros a preus constants del 2011)				
Estat membre		Base 2007-2013*	Total 2014-2020**	Diferència en %
AT	Àustria	4.452	4.313	-3,1 %
BE	Bèlgica	3.539	3.287	-7,1 %
BG	Bulgària	4.652	4.547	-2,3 %
CZ	República Txeca	5.617	5.427	-3,4 %
DK	Dinamarca	5.999	5.642	-6,0 %
DE	Alemanya	33.419	31.782	-4,9 %
EST	Estònia	629	826	31,3 %
IRL	Irlanda	7.810	7.552	-3,3 %
EL	Grècia	14.703	13.866	-5,7 %
ES	Espanya	32.472	31.725	-2,3 %
FI	Finlàndia	3.354	3.258	-2,9 %
FR	França	49.830	47.736	-4,2 %
HR	Croàcia	—	1.014	—
IT	Itàlia	25.681	24.003	-6,5 %
CY	Xipre	333	314	-5,7 %
LET	Letònia	911	1.372	50,6 %
LT	Lituània	2.363	2.744	16,1 %
LUX	Luxemburg	216	209	-3,2 %
HU	Hongria	8.169	7.901	-3,3 %
MT	Malta	34	31	-8,8 %

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

TAULA V. *Distribució dels pagaments directes (PD) per estats membres (Continuació)*

Pagaments directes (PD) (en milions d'euros a preus constants del 2011)				
Estat membre		Base 2007-2013*	Total 2014-2020**	Diferència en %
NL	Països Baixos	5.167	4.783	-7,4 %
PL	Polònia	18.932	18.739	-1,0 %
PT	Portugal	3.897	3.940	1,1 %
RO	Romania	10.132	10.393	2,6 %
SE	Suècia	4.463	4.337	-2,8 %
SLV	Eslovènia	897	856	-4,6 %
SL	Eslovàquia	2.399	2.382	-0,7 %
UK	Regne Unit	22.705	22.148	-2,5 %
Total UE		272.775 (UE-27)	265.127 (UE-28)	-2,8 %

* Les dades 2007-2013 inclouen els PD dels nous adherents un cop completada la fase de transició per permetre, així, les comparacions entre els dos períodes.

** Dades abans d'aplicar la flexibilitat entre pilars i sumant les regions perifèriques.

Font: Parlament Europeu, Departament d'Estudis B - Agricultura.

La redistribució no serà gens radical i tot just comportarà una transferència de 755 milions per any (5.300 milions per a tot el període, en comparació dels 265.100 milions d'euros del total plurianual de pagaments directes). Espanya en surt afavorida encara que simbòlicament, amb tot just 373,5 milions d'euros per al període plurianual complet i transvasaments que van des dels 21 milions el primer any fins als 83 milions del 2020.

De fet, hi ha ben pocs estats que millorin la seva situació. Els grans beneficiaris són els tres països bàltics i, molt enrere, Portugal i Romania (taula v). Tots els altres perden, encara que amb proporcions ben diferents. És oportú assenyalar (com a avís als responsables de casa nostra) que les agricultures en què més es redueixen els ajuts són les més intensives —i, en conseqüència, amb imports per hectàrea més alts— del nord (Països Baixos, -7,4 %; Bèlgica, -7,1 %; Dinamarca, -6 %) i de la Mediterrània (Itàlia, -6,5 %; Grècia, -5,7 %), que dupliquen, com a mínim, la caiguda mitjana comunitària (taula v). Catalunya, no ho oblidem, comparteix molts punts amb aquestes estructures fortament maderes i/o especialitzades en alguns cultius. Cal reconèixer, de totes maneres, que el fet que l'ajut mitjà del dret espanyol fos inferior a la mitjana europea ha permès que els ajuts a les explotacions catalanes (un 20 % més alts que la mitjana estatal) es diluïssin i no patissin la convergència entre estats.

2.5. Com li ha anat a Espanya a les negociacions financeres del segon pilar?

Fruit de l'austeritat pressupostària regnant i de la ja comentada prioritats atorgada pels estats als pagaments directes, el segon pilar de la PAC surt com un dels grans perdedors amb una caiguda global de l'11,3 % respecte al període 2007-2013 (taula VI). Cal lícitament preguntar-se per la lògica comunitària d'aquesta deriva, sobretot coneixent els dèficits estructurals, mediamunicipals i rurals de bona part dels estats membres.

TAULA VI. *Distribució dels crèdits de desenvolupament rural (DR) per estats membres*

Desenvolupament rural (DR) (en milions d'euros a preus constants del 2011)				
Estat membre		Base 2007-2013*	Total 2014-2020	Dif. %
AT	Àustria	4.117,6	3.498,4	-15,0 %
BE	Bèlgica	496,1	490,3	-1,2 %
BG	Bulgària	2.686,5	2.078,6	-22,6 %
CZ	República Txeca	2.914,5	1.929,4	-33,8 %
DK	Dinamarca	585,5	559,4	-4,5 %
DE	Alemanya	9.117,0	7.303,8	-19,9 %
EST	Estònia	737,1	645,1	-12,5 %
IRL	Irlanda	2.547,8	1.946,2	-23,6 %
EL	Grècia	3.962,8	3.729,1	-5,9 %
ES	Espanya	8.161,8	7.368,3	-9,7 %
FI	Finlàndia	2.203,7	2.114,6	-4,0 %
FR	França	7.705,3	8.804,6	14,3 %
HR	Croàcia	—	2.066,3	—
IT	Itàlia	9.138,5	9.266,9	1,4 %
CY	Xipre	168,5	117,5	-30,3 %
LET	Letònia	1.076,3	861,1	-20,0 %
LT	Lituània	1.802,9	1.433,5	-20,5 %
LU	Luxemburg	97,0	89,4	-7,8 %
HU	Hongria	3.938,2	3.071,0	-22,0 %

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

TAULA VI. *Distribució dels crèdits de desenvolupament rural (DR) per estats membres (Continuació)*

Desenvolupament rural (DR) (en milions d'euros a preus constants del 2011)				
Estat membre		Base 2007-2013*	Total 2014-2020	Dif. %
MT	Malta	79,4	87,9	10,7 %
NL	Països Baixos	602,3	539,8	-10,4 %
PL	Polònia	13.691,3	9.724,2	-29,0 %
PT	Portugal	4.140,7	3.605,6	-12,9 %
RO	Romania	8.203,8	7.124,1	-13,2 %
SE	Suècia	1.968,0	1.550,9	-21,2 %
SLV	Eslovènia	938,4	744,4	-20,7 %
SLK	Eslovàquia	2.038,4	1.680,0	-17,6 %
UK	Regne Unit	2.426,0	2.293,4	-5,5 %
Total UE		95.545,4 (UE-27)	84.723,7 (UE-28)	-11,3 %
UE-28 i assistència tècnica			84.936,0	

* Les dades 2007-2013 inclouen la modulació aplicada pels estats membres.

Font: Parlament Europeu, Departament d'Estudis B - Agricultura.

Quasi tots els països redueixen els seus crèdits excepte, sorprenentment, França, Malta i Itàlia. Això és degut als sobres compensatoris pactats al darrer minut dels diàlegs a favor dels estats amb més pèrdues en el primer pilar, cosa que confirma, un cop més, el paper de comodí negociador del pressupost de desenvolupament rural.

En realitat, el desenvolupament rural va tenir sempre el paper de carta compensatòria de la convergència externa del primer pilar. Per aquesta raó, la Comissió només va fer pública a les acaballes de la negociació de l'MFP la distribució del segon pilar entre els estats alhora que els criteris «objectius» utilitzats, esmentats sibil·linament en el Reglament (UE) núm. 1305/2013.

Espanya també va gaudir d'un sobre addicional, però sense que això impedís la caiguda final de la seva assignació (-9,7 %) (taula vi). De fet, només vuit estats, tots de l'antiga UE-15, registren baixes per sota de la mitjana comunitària (Bèlgica, Dinamarca, Finlàndia, Grècia, Luxemburg, els Països Baixos, el Regne Unit i Espanya). La part del lleó de la rebaixa se l'emporten els adherents nous, en alguns casos amb caigudes de més del 20 %. Cal suposar que aquests països van acceptar el sacrifici a causa del cofinançament del segon pilar i per tenir reconeguda en general una generosa dotació per

A. Massot

als seus programes rurals. Tan generosa que en alguns casos ha permès fins i tot la transferència del segon pilar a favor del primer (taula VII). Però tampoc no es poden negligir les caigudes patides per les ruralitats d'Irlanda (-23,6 %), Suècia (-21,2 %), Alemanya (-19,9 %), Àustria (-15,0 %) i Portugal (-12,9 %).

Val a dir que el resultat insatisfactori obtingut per Espanya en el segon pilar explica bona part dels problemes de la redistribució posterior entre CA i, alhora, l'interès manifestat per totes les nostres administracions per calcular els futurs programes rurals a preus corrents i no pas a preus constants, a fi d'emascarar al màxim les caigudes de les aportacions europees i del cofinançament intern.

2.6. Per què ja es parla de la PAC 2020?

Des de 1992 la PAC ha viscut dos grans processos de transformació dels seus mecanismes, sempre sota *cicles biseqüencials*, amb una reforma inicial que marca la pauta (1992 i 2003) i una altra que, com a apèndix, la complementa (2000 i 2009). Les reformes del 1992 (McSharry) i del 2000 (Agenda 2000), corresponents al primer cicle, tenien fixat com a objectiu principal convertir una política fonamentada en els preus (mínims o de garantia) en una política d'ajuts compensatoris basats en la producció (per hectàrea o per cap de ramat) i que preservés un suport equivalent a l'agricultor. Sota la batuta de l'Organització Mundial de Comerç (OMC), les reformes posteriors del 2003 (Fischler) i del 2009 (anomenada «revisió mèdica») van obrir un segon cicle. Totes dues van establir una orientació més gran al mercat, van convertir una bona part dels ajuts directes per sectors en pagaments a la renda desconnectats de la producció, els van integrar dins un sistema únic de pagaments a la renda per explotació (per hectàrea) i, en fi, van consolidar els preus de garantia com a simples xarxes de seguretat.

Amb la reforma aprovada el desembre del 2013 pel Parlament i el Consell obrim un *tercer cicle de reformes* que, com els precedents, es plasmarà en un binomi diacrònic, amb el seu llançament entre el gener del 2014 i el gener del 2015, com hem esmentat, i una segona ronda que, en principi, tindrà lloc el 2020, quan acabi el període financer plurianual actual 2014-2020, però que molt probablement s'inaugurarà el 2017, aprofitant la revisió a mitjà termini ja prevista de l'MFP. El principal objectiu del nou cicle és substituir el sistema d'ajuts directes per explotació, orientat exclusivament a la renda (i, a casa nostra, basat encara sobre les referències productives per hectàrea de l'any 1992), per un *sistema multifuncional* de suport, de caire territorial (ha) i amb un fort component redistributiu entre estats i entre explotacions (procés anomenat de *convergència*).

En els apartats següents comentarem les implicacions de tot això per a les autoritats públiques internes. Ara i aquí el que ens interessa esmentar és que

el model d'aplicació que fixi cada estat ha de tenir en compte que les decisions no preses el 2014 s'acumularan com a assignatures pendents el 2020 i faran més feixuga l'adaptació estructural. En altres mots, la reforma del 2013 s'hauria de veure amb els llums llargs i no pensant exclusivament en el balanç financer a curt termini (espanyol i català). D'altra banda, cal no perdre de vista que el model predominant d'aplicació de la nova PAC dins de la UE-28 esdevindrà el model de referència per a les reformes del 2017 i del 2020.

Si treballéssim amb el vent a favor de les reformes de la PAC afavoriríem el canvi estructural i podríem condicionar de manera efectiva el decurs del procés decisorí comunitari. Malauradament, les decisions d'aplicació preses el 2014 auguren que, quan recomencin les negociacions a Brussel·les (que són a tocar), seguirem a la defensiva, concentrats en els saldos financers i a remolc del redisseny dels mecanismes que facin les agricultures europees més dinàmiques.

3. L'APLICACIÓ DEL NOU SISTEMA DE PAGAMENTS DIRECTES

3.1. Com és el nou sistema d'ajuts directes?

La taula II reflecteix que una de les principals novetats de la nova PAC és el reconeixement formal de la *multifuncionalitat* dins del sistema d'ajuts (directes i anyals) del primer pilar, abans responsabilitat exclusiva de les mesures plurianuals del segon pilar.

Aquest nou esquema de suport es materialitza mitjançant *trams* de suport acumulatius. Tres són obligatoris per als estats: el *pagament bàsic* per hectàrea com a estabilitzador de la renda, alhora sotmès a l'ecocondicionalitat; el *pagament verd* a favor dels bens públics mediambientals, i el pagament addicional adreçat als *joves pagesos*.

Els altres tres ajuts són, pel contrari, opcionals: el *pagament redistributiu* amb un màxim per hectàrea o un suplement per a les primeres hectàrees de cada explotació; els *pagaments connectats a produccions* de sectors sensibles, i el *pagament per handicaps naturals*, sobre la base d'una nova classificació de zones desafavorides.

La nova PAC fixa un marc general i deixa un gran marge de maniobra als estats membres perquè apliquin el nou sistema de suport directe com considerin més convenient. Aquesta flexibilitat no és nova i s'ha anat consolidant a cop de reforma i de noves adhesions a la UE. Ara s'engrandeix per a la gestió del nou sistema multifuncional de pagaments directes de manera que s'adaptin a la diversitat de condicions agronòmiques, mediambientals i territorials (vegeu la taula I). Entre les decisions atribuïdes als estats destaquen: la noció final d'*agricultor actiu*, la definició de la superfície elegible per als pagaments directes, la reassignació inicial dels nous drets per hectàrea, el

nivell de regionalització o territorialització del pagament bàsic, les modalitats de la convergència del pagament bàsic, els detalls complementaris del pagament verd, la decisió sobre els ajuts opcionals i, dins seu, la llista i els imports dels pagaments acoblats a la producció, entre d'altres.

3.2. Hi ha moltes diferències entre les modalitats dels pagaments directes obligatoris aplicats pels vint-i-vuit estats de la Unió?

El principal element que ha de decidir imperativament cada estat és el *model d'aplicació del nou pagament bàsic a la renda*. Els estats poden estendre aquest ajut a superfícies amb produccions fins ara excloses (fruites i verdures, vinya, patates i flors i plantes ornamentals). Alhora poden incrementar la superfície elegible amb nous drets de pagament.

Fins l'any 2019 cada estat anirà homogeneïtzant el valor unitari dels drets. Aquest procés, anomenat de *convergència interna*, pot fer-se de manera completa o parcial, en funció del grau de redistribució entre explotacions i zones productives que cada estat estigui disposat a assumir. Hi ha tres camins diferents per a calcular el valor del nou pagament bàsic: 1) aplicar un pagament uniforme per estat o regió des del primer any, el 2015 (*convergència total immediata*); 2) assolir un únic valor per hectàrea a escala estatal o regional per etapes abans de l'any 2020 (*convergència total mediata*), i 3) començar un procés d'homogeneïtzació dels drets per hectàrea sense assolir un únic valor unitari el 2019 (*convergència parcial*).

En aquest darrer cas —que, avancem, és l'escollit per Espanya—, s'ha de garantir que els imports unitaris més baixos augmentaran fins a assolir com a mínim el 60 % de la mitjana estatal o regional. Alhora, el procés d'homogeneïtzació o convergència interna pot utilitzar els mateixos criteris aprovats per a la *convergència externa* entre estats (absorbint un terç de la diferència de l'import per hectàrea amb el 90 % de la mitjana estatal o regional). És el cas espanyol.

Segons les notificacions rebudes per la Comissió el primer d'agost del 2014 els nous adherents que tenien el seu sistema simplificat d'ajuts a la superfície (deu en total) el mantindran fins al 2020 (cosa que ja implica una convergència total dels drets per hectàrea). I això, de retruc, implica que el nou règim del pagament bàsic serà aplicat per divuit estats, set dels quals assoliran la convergència total el 2019 o el 2020.

El model hegemònic és el de base estatal. Només sis estats han optat per la regionalització del pagament de base (entre els quals hi ha Espanya). Alemanya, Dinamarca o Anglaterra completaran la convergència per hectàrea per zones agronòmiques a partir dels seus models híbrids actualment vigents. Això significa, per exemple, per a Alemanya, la capdavantera europea en el procés de regionalització i que ja té pagaments uniformes per

land, cloure la convergència entre ells el 2019 assolint pagaments uniformes a escala estatal per zones agronòmiques. Grècia s'afegeix a la regionalització amb tres zones diferents que cal definir segons la productivitat i el valor de la terra. El model regional espanyol és del tot peculiar en fonamentar-se en les comarques agràries de la PAC del 1992 i quatre sistemes territorials: secà, reg, conreus permanents i pastures permanents. Es podria anomenar un *model estatal discontinu o difós*, que comentarem tot seguit.

La *regionalització del pagament de base* utilitza en general criteris econòmic-agronòmics i no pas criteris politicoadministratius. Només hi ha dos països que parteixen d'una base política, encara que després les seves demarcacions regionals puguin utilitzar paràmetres econòmics: el Regne Unit (que abans del 2014 ja distingia entre Anglaterra, Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord) i Bèlgica (Flandes i Valònia). Fins i tot una bona part dels estats europeus d'estructura composta (federals, semifederals o autonòmics) aposten per un model estatal amb regionalització fonamentada exclusivament en criteris agronòmics: Alemanya, Àustria, Dinamarca, Itàlia o Espanya.

A la Conferència Sectorial del 21 de gener del 2014, en la qual va decidir-se el model d'aplicació espanyol, el Govern basc i la Generalitat de Catalunya van advocar per un model regional de caire administratiu, per CA. L'opció autonòmica pot explicar-se per raons polítiques però anava en contra de tota lògica econòmica com ben aviat van comprendre les organitzacions professionals catalanes que s'hi van declarar en contra. La regionalització per autonomies hauria desembocat en un tractament diferenciat entre les nostres explotacions i les de la resta de l'Estat d'un mateix sistema agronòmic (p. ex. secà o regadiu) o d'un sector amb pagaments connectats a la producció (vaquí intensiu de carn, per exemple). Amb l'agreujant que les nostres explotacions rebrien menys suport directe perquè Catalunya té consolidat un «xec» d'ajuts més baix que altres CA amb més superfície i més produccions històricament millor dotades per la PAC (cereals, oleaginoses, vaquí...). El model estatal finalment escollit no és ni de lluny una panacea (i s'haurà d'afinar indefugiblement en el futur com després comentem), però, sense cap mena de dubte, preserva millor els interessos generals a curt termini de l'agricultura catalana que un model autonòmic pur.

Pel que fa a la definició d'*agricultor actiu*, a la qual està sotmesa l'aplicació del pagament bàsic, els estats poden augmentar la llista negativa existent en el Reglament (UE) núm. 1307/2013 (aeroports, serveis ferroviaris, obres hidràuliques, immobiliàries i àrees esportives i d'oci permanents). Sembla que només dos estats, Alemanya i Itàlia, n'exclouran entitats noves: les empreses mineres, en el cas alemany, i les institucions públiques i financeres, a Itàlia. La resta d'estats, entre els quals Espanya, es limiten a concretar algunes condicions suplementàries.

D'altra banda, vuit estats han definit «pràctiques equivalents» (segons la llista d'un annex del Reglament (UE) núm. 1307/2013) amb l'objectiu de

A. Massot

complementar els criteris generals del *pagament verd*. Sis ho han fet sota la forma de compromisos aplicables a la política de desenvolupament rural (mesures agroambientals). Espanya calcularà individualment el pagament verd, com un percentatge del total dels ajuts totals de cada explotació. No tindrà «pràctiques equivalents».

La *regressivitat dels ajuts directes* a partir dels 150.000 € és obligatòria, però els estats poden augmentar el percentatge de reducció a partir d'un mínim del 5 %. Deu estats aplicaran aquest mínim. Però hi ha nacions que gosen arribar fins al 100 % (Àustria, Grècia, Irlanda, Itàlia, Irlanda del Nord i Polònia).

Finalment, pel que fa al règim en favor dels *joves agricultors*, també obligatori per als estats, pot utilitzar-se fins al 2 % dels ajuts directes totals. És significatiu comprovar que hi ha estats que no assoleixen aquest sostre (Dinamarca, 1,7 %; Suècia, 1,6 %; Alemanya, 1 %; França, 1 %; Letònia, 1 %; República Txeca, 1 %), entre els quals trobem bona part dels que han apostat pel pagament redistributiu (taula VII).

3.3. Què han fet els estats amb els pagaments facultatius de la nova PAC?

La taula VII resumeix la resta d'elements definitoris dels models d'aplicació de *caràcter facultatiu* que han estat escollits pels estats membres. Es pot comprovar que hi ha dos règims que es consoliden: els pagaments lligats a la producció (que pràcticament tothom utilitza) i el sistema de petits agricultors (amb més de la meitat dels estats). Les transferències entre pilars i el pagament redistributiu assoleixen també un nombre respectable. Per contra, l'ajut a zones desfavorides només té un valedor i no se li entreveu cap futur.

TAULA VII. *Resum de les principals opcions dels estats membres sobre els ajuts directes*

Estat membre*	Ajut bàsic	Ajut verd	Joves pagesos	Ajut redistrib.	Àrees desfav.	Ajuts prod.	Petits agric.	Transf. P1 a P2	Transf. P2 a P1
AT	OBLIGATORI	OBLIGATORI	OBLIGATORI			X	X		
BE				X		X		X	
BG				X		X	X		
CY						X			
CZ						X		X	
DK							X	X	

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

TAULA VII. *Resum de les principals opcions dels estats membres sobre els ajuts directes (Continuació)*

Estat membre*	Ajut bàsic	Ajut verd	Joves pagesos	Ajut redistr.	Àrees desafav.	Ajuts prod.	Petits agric.	Transf. P1 a P2	Transf. P2 a P1		
DE	OBLIGATORI	OBLIGATORI	OBLIGATORI	X			X	X			
EST						X	X	X			
ES							X	X			
FI							X				
FR							X	X		X	
GR								X	X	X	
HR							X	X	X		X
HU								X	X		X
IRL								X			
IT								X	X		
LET								X	X	X	
LT							X	X			
LUX								X			
MT								X	X		X
NL								X		X	
PL							X	X	X		X
PT								X	X		
RO							X	X	X	X	
SE								X			
SLV								X	X		
SLK						X		X			
UK						X		X			
Nre.	28	28	28	8	1	27	15	11	5		

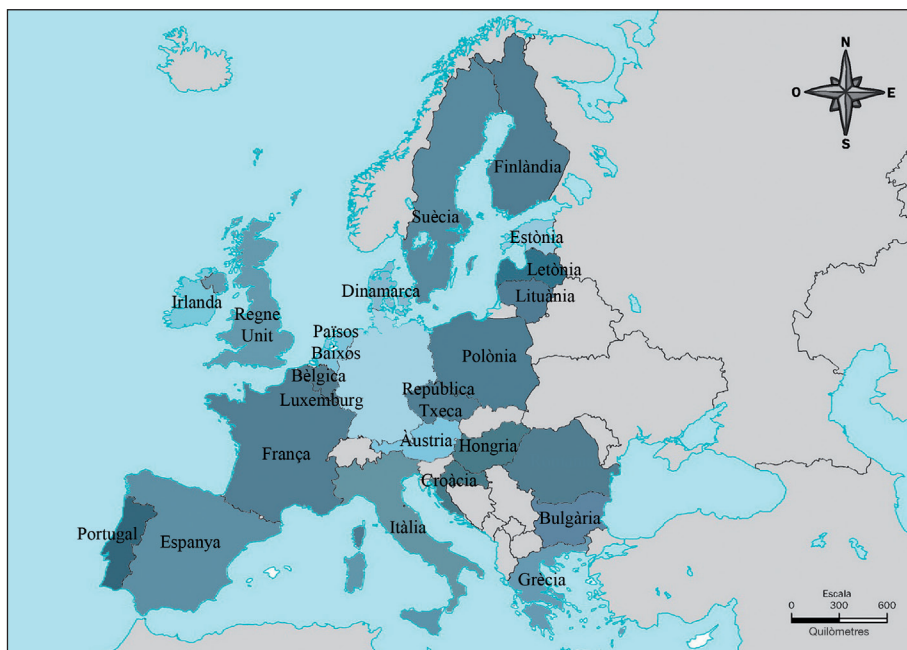
* Vegeu les correspondències dels acrònims de cada estat en les taules v i vi. D'altra banda, el Regne Unit i Bèlgica són considerats un conjunt malgrat aplicar regles diferents segons les regions (Anglaterra, Escòcia, Gal·les, Irlanda del Nord, Flandes i Valònia).

Font: Elaboració pròpia a partir de les notificacions dels estats fetes el primer d'agost del 2014.

A. Massot

Entrant en el detall, els nous *pagaments sectorials*, que substitueixen les primes ramaderes actuals i els ajuts de l'article 68 del Reglament (UE) 73/2009, surten molt reforçats en vista a la pròxima reforma de la PAC. Sembla clar que la reducció progressiva dels ajuts a la renda (pagaments bàsics) arran d'un procés de convergència per hectàrea que continuarà en el futur a escala europea provoca que els estats s'interessin per garantir un suport específic als productes més sensibles (fonamentalment, ramaderia, fruita i verdures i conreus proteics). En conseqüència, amb la sorprenent excepció d'Alemanya, que elimina del tot el seu sistema híbrid, la resta d'estats invoquen els ajuts connectats a la producció encara que amb una gran diversitat de productes i mitjançant percentatges molt variats (que van des del 2 % del total d'ajuts assignats fins al 20 %, per al cas excepcional de Portugal) (figura 2).

FIGURA 2. Estats membres amb pagaments connectats a la producció (ordenats en funció dels percentatges dels pagaments directes totals del primer pilar, P1)

FONT: Agra CEAS Consulting Ltd (2014) a partir dels percentatges notificats pels estats.

D'entre els estats, onze han decidit *transferir diners del primer al segon pilar*, de vegades amb percentatges substancials sobre el total de pagaments directes (cas del Regne Unit, entre el 9,5 % i el 15 %, segons les regions). La Comissió estima que aquest transvasament pot significar 3.000 milions d'e-

ros en sis anys (1,2 % del total dels pagaments de la UE-28). Grècia i quatre dels nous adherents ho fan a la inversa i traspassen *diners del segon pilar al primer* amb l'objectiu d'augmentar l'ajut mitjà per hectàrea i reduir el cofinançament nacional. Destaquen en aquest punt Polònia i Eslovàquia amb el 25 % i el 21 %, respectivament, del total assignat als programes de desenvolupament rural. Espanya és dels pocs països que no fa ús de l'opció de la transferència entre pilars.

La regressivitat obligatòria dels pagaments directes, comentada en l'apartat anterior, pot ser substituïda pel nou *pagament redistributiu* que és facultatiu i permet augmentar el valor dels drets de les primeres hectàrees d'una explotació. Vuit estats ja han comunicat el seu interès per aquest pagament, que comporta una forta reassignació entre pagesos i entre territoris (encara que afecta només les superfícies i no els ajuts connectats a la producció). Cal destacar que entre aquests estats hi ha França i Alemanya. D'entre aquests vuit, sis no aplicaran la regressivitat.

Un altre element que han de definir els estats és el *règim simplificat per als petits agricultors*, que, com el sistema obligatori d'ajuts als joves pagesos, respon al criteri de categorització dels agricultors que caracteritza el nou sistema de suport. Aquest règim voluntari s'adreça als beneficiaris que rebien entre 500 i 1.500 euros. Quinze estats l'aplicaran, la major part nous adherents i països mediterranis (entre els quals, Espanya).

Per acabar, assenyalem que només un estat, Dinamarca, aplicarà l'ajut facultatiu per a les *zones desafavorides*, i alleugerirà així la convergència total del seu pagament bàsic.

3.4. Quines són les especificitats del model espanyol de pagaments directes?

Un cop assolit l'objectiu de preservar a grans trets els saldos pressupostaris, la segona gran preocupació del Govern espanyol va ser reduir al mínim la redistribució entre pagesos i CA en nom de la pau sindical i territorial. Objectiu al qual van tornar a donar suport les administracions autonòmiques i les organitzacions professionals d'àmbit estatal (en cos i ànima en alguns casos, amb la boca petita en d'altres). Encara que les mesures escollides puguin ser valorades una per una (algunes positivament, d'altres molt negativament), el resultat general és un model d'aplicació del nou sistema de pagaments profundament conservador, basat en criteris que tenen com a únic fil conductor preservar al màxim l'*statu quo*. Sota aquest prisma, la coherència interna del complex acord assolit a la Conferència Sectorial del 21 de gener del 2014 és indubtable. El Ministeri d'Agricultura no té cap inconvenient per confessar que (espera que) la reassignació de drets entre els pagesos afectarà només el 0,67 % dels beneficiaris actuals dels ajuts de la

A. Massot

PAC. Dit això, resumirem a continuació amb ulls crítics les principals característiques del *model espanyol de pagaments post-2014*.

Pel que fa a la definició d'*agricultor actiu*, no s'amplia la llista negativa d'entitats i se circumscriu a fer una llista de les condicions (lleugeres) per al cobrament dels nous pagaments: els ingressos agraris que no siguin pagaments directes (per sobre de 1.250 euros) hauran de representar com a mínim el 20 % dels ingressos agraris totals del darrer exercici fiscal; el respecte a una llista de tasques de manteniment de terres, i les regles específiques per a l'activació dels drets (els drets de pastura, en particular, seran per als ramaders enregistrats i que tinguin una càrrega ramadera mínima de 0,2 unitats ramaderes / hectàrea). En principi, segons el Ministeri d'Agricultura, 71.476 beneficiaris actuals deixaran de percebre els ajuts de la PAC. Els imports estalviats (al voltant dels 550 milions d'euros) s'afegiran a cada regió o tram per a la seva reassignació.

La *superfície elegible* per als pagaments territorialitzats serà la del 2013. Amb la darrera reforma del 2009 es va fixar en 21 milions d'hectàrees, una quantitat molt per sota de la seva xifra potencial (23,5 milions d'hectàrees segons algunes anàlisis). Quan s'escriuen aquestes línies no es coneix encara la superfície definitiva. El més probable és que giri al voltant dels 22,4 milions d'hectàrees amb l'objectiu explícit de complir les exigències del nou sistema de pagaments i, alhora, impedir que caigui gaire l'ajut mitjà per beneficiari, avui ja molt més baix que a altres països: només com a mostra diguem que, mentre que a Espanya el valor mitjà assoleix els 5.452 euros i a Catalunya els 4.945 euros, a Alemanya se situa en els 15.680 euros i a França en els 20.936 euros.

La Conferència Sectorial del gener del 2014 va excloure la vinya i les fruites i verdures que no rebessin ajuts directes el 2011-2012. Com es pot suposar, aquesta decisió ha creat malestar entre les CA i productors afectats. El que és pitjor és que es mantenen els ajuts heretats de la introducció dins del règim de pagament únic a l'explotació dels ajuts a fruites i verdures transformades i per destil·lació, la qual cosa equival a una discriminació clara entre productors i, sobretot, pel que fa a la destil·lació, premia precisament els responsables dels excedents d'alcohol (sense cap garantia que utilitzin els diners per produir vins de més qualitat). Tanmateix —és una opinió personal—, no fariem cap favor reconeixent ajuts directes per hectàrea per a un sector com l'hortofructícola estructurat amb organitzacions de productors i ja acostumat a espavilar-se (amb èxit) en els mercats interns i externs sense pràcticament suport individualitzat. D'altra banda, atès el marc de plantació o cultiu predominant en el sector, el que fariem seria disseminar el suport sense efectes substancials excepte per a les grans explotacions (de cítrics, fruita fresca o horta) del sud de la península Ibèrica (els que menys necessiten ajuts hipotèticament). La millor solució hauria estat traspassar del primer al segon pilar els imports d'ajut avui orientats a les explotacions de fruites i verdures per a la transformació i beneficiàries de la destil·lació. Els diners

del transvasament haurien pogut nodrir els programes rurals de les CA afectades. Tanmateix, aquesta via va tancar-se del tot amb la renúncia espanyola a la transferència entre pilars, abans comentada (taula vii).

La regionalització del pagament bàsic s'establirà, com hem avançat, d'acord amb un *model d'aplicació uniforme estatal però discontinu des d'una perspectiva territorial*. És un model únic a Europa però que, inspirat en la comarcalització del 1992 (de la qual beuen encara avui les referències històriques dels ajuts vigents), minimitza la convergència entre els pagaments de base. Itàlia en el seu moment també va estudiar un model semblant però finalment va rebutjar-lo per la complexitat de la seva gestió (per parcel·la) i pel risc de congelació estructural que comporta la consegüent fragmentació del territori (complicant les transferències de drets i terres entre les explotacions). El disseny espanyol és veritablement endimoniat: la regionalització es farà segons comarques agràries i agruparà tipus de superfície homogènies per trams (50 o 51, encara avui s'han de fixar) segons la intensitat actual dels ajuts (importos per hectàrea declarats el 2013). En conseqüència, a partir del 2015 cada beneficiari de la PAC rebrà quatre importos per hectàrea diferents segons tingui parcel·les de secà, de regadiu, de conreus permanents o de pastures; i serà a partir de l'assignació individual inicial de drets que s'encetarà un (tímid) procés de convergència interna.

Sobre aquest punt Espanya s'acull a la *convergència interna parcial* del pagament bàsic sota els criteris de la *convergència externa* (fins al 90 % de l'ajut mitjà estatal) i amb les condicions que més minoren el component clarament redistributiu de la nova PAC: els importos més alts no perdran més del 30 % entre el 2015 i el 2019; els més baixos augmentaran com a mínim el 60 % de l'import unitari regional, i, si es troben entre un 60 % i un 90 %, pujaran un terç de la diferència fins al 90 % de la mitjana.

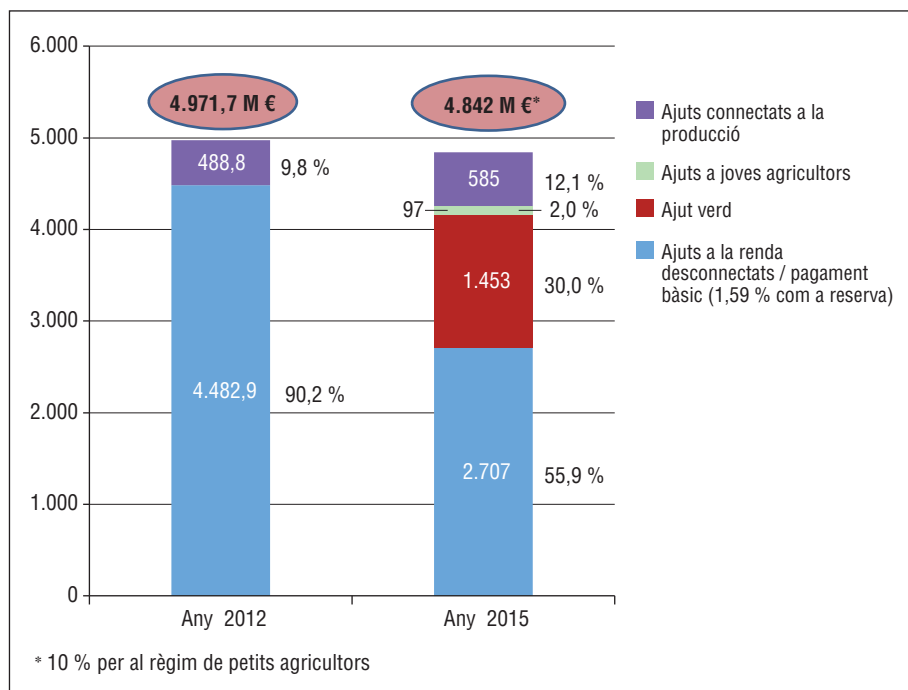
Per acabar aquests comentaris cal dir que l'estructura dels pagaments directes es transforma malgrat que Espanya només faci ús d'un pagament opcional, els ajuts connectats a la producció, i rebutgi el suport específic a les zones desfavorides i el pagament redistributiu. És veritablement una llàstima que aquest darrer pagament no hagi tingut una millor acollida en qualsevulla de les seves variants (sostre de suport per hectàrea o prima a les primeres hectàrees de cada explotació), una manera efectiva de contrarestar la sobrecompensació existent a favor dels grans propietaris, beneficiaris com són d'economies d'escala. S'hauria pogut fins i tot deixar a les CA l'opció d'aplicar-lo perquè és regionalitzable segons el Reglament (UE) núm. 1307/2013. Però, igual que el Ministeri, les CA van apostar més per simplificar la gestió i disminuir al mínim les controvèrsies intersectorials i territorials (secà-regadiu) que per reforçar l'equitat (i legitimitat) del suport agrari en conjunt. Tanmateix, el fet que algunes de les agricultures amb més superfície agrícola utilitzada (SAU) de la Unió ja invoquin el pagament redistributiu (Alemanya, França, Polònia o Romania) fa palès que aquest mecanisme es

A. Massot

consolidarà (segurament com a complement de la regressivitat i/o els sotres d'ajut per explotació que, a diferència del pagament redistributiu, afecten també uns pagaments connectats a la producció en clara expansió, sobretot sota la forma d'ajuts per cap a la ramaderia) (taula VIII).

La figura 3 mostra gràficament l'efecte del nou sistema d'ajuts comparant les dades (a preus corrents) dels exercicis 2012 (darrer amb xifres consolidades) i 2015 (primer any del nou període financer). Com a resultat de l'ús limitat dels ajuts opcionals per Espanya, el pagament bàsic manté, de lluny, la seva preponderància (i representa quasi el 56 %). Els dos pagaments individuals (pagament bàsic i pagament verd) equivalen al 86 % del total.

FIGURA 3. Estructura comparada dels pagaments directes assignats a Espanya entre els anys 2012 i 2015 (primer any d'aplicació de la nova PAC, a preus corrents)

FONT: Elaboració pròpia a partir de les dades del Reglament (UE) núm. 1307/2013 i la decisió de la Conferència Sectorial del 21 de gener del 2014.

Espanya, Àustria, Itàlia, Portugal i Eslovènia són els països que menys règims facultatius aplicaran: tot just els pagaments connectats a la producció i el sistema de suport als petits agricultors. Pel que fa a aquest darrer punt,

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

cada estat té la llibertat de fixar el seu propi límit fins al qual aplica el nou règim. A Espanya serà el màxim, de 1.250 euros (cosa que significarà el 10 % del total dels ajuts, amb uns 407.000 beneficiaris potencials, el 46 % del total segons els càlculs del Ministeri). Hi ha països que, per l'abast de les seves estructures minifundistes, el redueixen al mínim, fins a 500 euros (Polònia, Portugal o Lituània). El límit inferior del *règim per als petits agricultors* s'ha establert en 300 euros. Això significa que s'eliminaran de manera progressiva tots els ajuts que no arribin a aquest import: per sota dels 100 euros el 2015, per sota dels 200 el 2016 i per sota dels 300 el 2017.

Quant als *ajuts a la producció*, l'únic règim opcional específic que aplicarem, Espanya els dedicarà 584,9 milions d'euros l'any, a preus corrents (taula VIII), equivalent a un 12,08 % del total de pagaments disponibles, un dels més alts de la UE però per sota del màxim possible, del 15 % (figures 2 i 3). Com a recordatori hem de tenir present que el 2012 els ajuts sectorials del Reglament (UE) núm. 73/2009 van representar 488,8 milions (sense comptar els ajuts al cotó, que gaudeixen d'un tractament especial). En altres mots, en preus corrents augmenta el suport a la producció malgrat que se n'han exclòs alguns sectors com l'olivera marginal, el blat dur, les panses i les satsumes. Davant les queixes de les CA més afectades va decidir-se revisar la llista aprovada a la Conferència Sectorial tot just un any després que entrés en vigor, el 2016. Amb independència de l'evolució dels mercats, és força probable que finalment algunes de les produccions excloses rebin

TAULA VIII. *Pagaments a la producció a Espanya (sense desglossar)*

Ajuts	Imports per exercici en euros
Prima per cap a la vaca alletant	187,7 milions
Prima per cap d'oví	154,9 milions
Prima per cap al vaquí de llet	93,6 milions
Cultius proteics (ha) (sense l'alfals)	44,5 milions
Prima per cap al vaquí d'engreix	40,1 milions
Remolatxa sucrera (ha)	16,8 milions
Fruïta seca (ha)	14,0 milions
Prima al cap de caprí	13,6 milions
Arròs (ha)	12,2 milions
Altres (tomàquet, llegums de qualitat)	7,3 milions
Total	584,9 milions

FONT: Elaboració pròpia a partir de la decisió de la Conferència Sectorial del gener del 2014.

A. Massot

ajuts i d'altres de les ja beneficiades fins i tot els incrementin atès el marge existent (fins al 15 %). La qüestió clau rau en com s'aplicarà la reducció del pagament bàsic per nodrir l'augment. De moment s'han prioritzat, com era lògic, les produccions ramaderes extensives (taula VIII). A finals de novembre del 2014 la Comissió va emetre algunes recomanacions sobre la llista presentada per Espanya. Va demanar que els ajuts apareguessin més desglossats i cadascun amb el seu import específic. Sembla, doncs, que els cultius proteics distingiran entre proteaginoses-lleguminoses i oleaginoses; la remolatxa ho farà segons la sembra i la zona, i la fruita seca desglossarà la Península i les Illes Balears. Un cop aclarit tot això s'hauran de definir els criteris per a la seva primera assignació per explotació.

3.5. Quin serà l'impacte del nou sistema d'ajuts directes als nivells autonòmic i d'explotació?

La primera qüestió que cal plantejar-se és si l'objectiu explícit del model espanyol de minimitzar la redistribució entre CA i explotacions s'assolirà o no. Pel que hem vist, la definició d'*agricultor actiu* no exhaurirà tot el seu potencial, es limitarà la superfície elegible, no s'hi afegiran sectors nous, no es farà ús del traspàs de fons entre els dos pilars, no s'aplicarà l'ajut facultatiu per a les primeres hectàrees, el pagament verd es calcularà individualment per cada explotació (com un percentatge del total dels ajuts percebuts) i no afectarà els conreus permanents, els pagaments acoblats a la producció es reforçaran, i, en fi, el model de regionalització (comarcal i per tipus de superfície) està dissenyat per atenuar la convergència interna acotant les possibles pèrdues al 30 % dels ajuts actualment percebuts per una explotació. Tot sembla, doncs, ben lligat. Tanmateix, tinc personalment dubtes sobre el que (molt interessadament) les administracions ens tracten de vendre.

D'entrada cal dir que les nostres administracions no ajuden gaire a aclarir l'impacte financer final quan donen les grans xifres (estatals i autonòmiques) només a preus corrents i mai a preus constants (com fa la Comissió). Com a mostra de l'efecte monetari, el pressupost global de la PAC, que representava 362.800 milions d'euros a preus del 2011 (amb 277.900 milions per al primer pilar) (taula IV, B.2), augmenta fins als 408.310 milions a preus corrents (del desembre del 2013, darrer mes abans de l'aplicació formal de la nova PAC), dels quals 312.700 milions corresponen al primer pilar. En altres mots, ens estan inflant els ajuts de manera sistemàtica per demostrar els bons resultats de les negociacions en el si del Consell de Ministres d'Agricultura o de la Conferència Sectorial.

Malgrat que ara com ara sigui difícil de quantificar l'impacte de la convergència interna perquè no coneixem els imports assignats per hectàrea per cada tram ni el nombre total d'hectàrees elegibles, tinc la sospita que la

casuística espanyola és tan gran i la dinàmica dels mercats tan forta que no deixarà d'haver-hi sorpreses per als pagesos, en positiu i en negatiu. D'altra banda, si bé la suma zero del nou suport està òbviament garantida en l'àmbit estatal (assumint la caiguda global dels ajuts en un 2,8 %), és pràcticament impossible preservar-la per a totes i cadascuna de les CA. I fins i tot afegiria sortosament, perquè si el suport autonòmic es mantingués idèntic voldria dir que els entrebancs politicoadministratius han guanyat la partida al canvi estructural.

És prou conegut que les CA ara com ara amb un dret per hectàrea més alt són Andalusia, la Regió de Múrcia, la Comunitat Valenciana i Catalunya, per aquest ordre (amb més de 350 euros/ha). I les que el tenen més baix són la Comunitat de Madrid, el Principat d'Astúries, Cantàbria i La Rioja (amb menys de 200 euros/ha). Però alhora les diferències dins de cada comunitat són encara més grans: la Regió de Múrcia, la Comunitat Valenciana o Galícia, per exemple, tenen la major part de la seva SAU sense drets; i, a l'altre extrem, Andalusia, la primera beneficiària de la PAC, enregistra unes diferències molt grans entre territoris. Però seria un error jutjar la darrera reforma exclusivament en funció dels saldos pressupostaris autonòmics finals sense considerar verticalment cada cadena agroalimentària, sense tenir en compte les dinàmiques estructurals/territorials o els tipus d'explotacions que guanyaran o perdran i, sobretot, sense emmarcar l'anàlisi dins dels objectius finals de la nova PAC i les seves properes reformes.

De totes maneres sembla quimèric aferrissar-se a la idea que el conjunt de les explotacions catalanes rebrà el mateix suport que durant el període 2017-2013. Amb tota seguretat els canvis no seran radicals però n'hi haurà, i ningú avui no en pot endevinar el signe pressupostari. Pensem només en el futur joc de la disciplina financera, a utilitzar de manera recurrent en els propers exercicis com ja ensenya la crisi de mercat provocada per l'embarcament rus i que s'aplicarà a tota explotació beneficiària a partir dels 2.000 euros. O els efectes de la convergència interna dins de cada regió o tram (de secà, regadiu, conreus permanents o pastures permanents) sobre les seves parcel·les o explotacions a partir de les diferències existents en els imports de les referències històriques (per exemple, blat de moro enfront d'alfals a les zones de regadiu, olivera de regadiu enfront d'olivera de secà dins del sistema de conreus permanents o olivera de regadiu enfront de fruita per a la transformació). És evident que, malgrat desconèixer l'import definitiu per hectàrea de cada tram, com més gran sigui la diversitat dels valors dels drets vigents, més canvis comportarà. Les explotacions que més els notarien serien aquelles amb produccions amb imports per hectàrea més alts (tabac, préssec i pera Williams per a la transformació, raïm pansa o tomàquet per a la indústria). I, de retruc, afavoririen les seves veïnes amb drets més baixos. Cal dir que a Catalunya les produccions especialitzades per a la indústria pràcticament no existeixen.

A. Massot

És oportú assenyalar que com més alt sigui el nombre de trams, més petita serà la disparitat de les superfícies i imports i, en conseqüència, es reduiran les sorpreses. Si, com sembla, a instàncies de la Comissió s'aproven cinquanta o cinquanta-un trams i no pas vint-i-quatre, com proposava Espanya, el potencial de canvis causats per la convergència minva molt però, alhora, augmenten les distorsions del mercat fundiari i es complica l'adaptació estructural de les explotacions a l'evolució dels mercats.

Dit això, estem en espera que, un cop es publiquin els reials decrets que fixin la superfície elegible i els trams amb els seus imports, els nostres acadèmics analitzaran amb més profunditat que el que hem fet aquí els impactes sectorials, mediambientals i estructurals del nou sistema de pagaments directes.

4. L'APLICACIÓ DE LA NOVA POLÍTICA DE DESENVOLUPAMENT RURAL

4.1. Com és la nova política de desenvolupament rural?

Continua sent una política cofinançada entre la Unió (Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural, FEADER) i les autoritats internes (estatals i autonòmiques), es desenvolupa mitjançant programes plurianuals i manté el caràcter territorial. Com a gran novetat cal destacar que el segon pilar de la nova PAC es fonamenta en un enfocament territorial integrat dels tres fons estructurals (formalitzat en el Reglament (UE) núm. 1303/2013, taula III). Això es concreta en un marc estratègic comú i un acord d'associació amb cada estat. Es concentren i prioritzen les actuacions tot definint onze objectius temàtics i les accions clau a les quals donava suport el FEADER (transferència del coneixement i innovació, millora de la competitivitat, foment de l'organització de la cadena alimentària, millora dels ecosistemes agroforestals, promoció de l'eficiència dels recursos i d'una economia baixa en carboni capaç de resistir el canvi climàtic i desenvolupament econòmic de les zones rurals).

Des d'una perspectiva instrumental, podem destacar que: desapareixen els eixos dels programes rurals precedents però el 30 % com a mínim de la dotació del FEADER s'haurà de destinar a mesures agroambientals i a la lluita contra el canvi climàtic alhora que un 5 % haurà d'anar a l'anomenat *desenvolupament local participatiu* (projectes LEADER); apareix una Associació Europea per a la Innovació (AEI), plataforma publicoprivada orientada a millorar la productivitat i la sostenibilitat agrícoles i a reforçar la transferència tecnològica (amb una dotació important, de 4.300 milions d'euros per al període 2014-2020); s'aposta clarament pel foment de l'autoorganització del sector dins de la cadena alimentària; s'hi inclou el foment dels mecanismes de gestió del risc (assegurances agràries, fons mutuels) que, per primer cop

a la PAC, preveu l'estabilitat dels ingressos, i, per acabar, es permet el transvasament de fons entre programes rurals d'un mateix estat en el cas d'una mala execució de manera que s'evitin pèrdues del FEADER.

4.2. Com aplicarà Espanya la nova política de desenvolupament rural?

Espanya desplegarà la nova política de desenvolupament rural mitjançant disset programes autonòmics i un d'estatal. Només hi ha dos estats amb un nombre més alt de programes: França (amb trenta, que per primer cop regionalitza el seu segon pilar) i Itàlia (amb vint-i-tres). Alemanya en tindrà quinze (segons els seus *länder*), el Regne Unit quatre (Anglaterra, Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord), Portugal tres (Continent, Açores i Madeira), Bèlgica dos (Flandes i Valònia) i Finlàndia també dos. Els vint estats restants tindran un únic programa.

La tantes vegades esmentada Conferència Sectorial del 21 de gener del 2014 va formalitzar la distribució del FEADER assignat a Espanya per a tot el període 2014-2020. Recordem que aquest import assolia 7.300 milions d'euros a preus constants (taula vi) que, tanmateix, esdevenen 8.200 milions a preus corrents, una quantitat quasi idèntica a la del període 2007-2013 (que serveix per a amagar la realitat de l'acord final signat a Brussel·les). Amb aquests imports les CA rebran en conjunt pràcticament el mateix que el 2007-2013, 8.000 milions d'euros (taula ix). Els 238 milions restants nodriran un programa estatal en favor de la fusió cooperativa (que, esperem, sigui suficient per a alleujar un dels principals dèficits estructurals de l'agricultura espanyola, fins ara en mans de les CA).

Sense entrar en el detall dels criteris utilitzats per al repartiment del FEADER entre les CA i centrant-nos en els resultats de la Conferència Sectorial, la taula ix ens mostra que l'única perdedora és Andalusia, en termes absoluts i relatius. Els escassos 211,8 milions així obtinguts es redistribueixen entre la resta de comunitats autònomes. La principal beneficiària n'és Castella i Lleó. Catalunya resulta també guanyadora amb 34,5 milions, una minúcia que, a més, s'haurà de periodificar en el septenni.

El contrapunt a l'augment pràcticament general del FEADER (a preus corrents) és la forta caiguda del cofinançament estatal, acotat al 30 % de cada programa i sempre en funció de la taxa màxima de cofinançament del FEADER per cada autonomia segons la seva classificació (regió poc desenvolupada, en transició o desenvolupada). Aquest 30 %, si el calculem a partir d'una contribució mitjana del FEADER, equival a una reducció de més de 2.000 milions d'euros per al conjunt de les CA en comparació del període anterior. Amb el seu comportament l'Administració de l'Estat, ofegada pels compromisos d'estabilització pressupostària que té amb Brussel·les, centrfu-

A. Massot

TAULA IX. *Distribució del FEADER per CA: comparació entre els períodes 2007-2013 i 2014-2020 (milions d'euros a preus corrents)*

CA	(A) Període 2007-2013	%	(B) Període 2014-2020	%	Dif. +/- (A) - (B)
Andalusia	2.117,8	26,5 %	1.906,0	23,7 %	-211,8
Aragó	465,8	5,8 %	466,8	5,8 %	+1,0
Astúries	306,3	3,8 %	325,0	4,0 %	+18,7
Illes Balears	47,9	0,6 %	61,0	0,8 %	+13,1
Illes Canàries	157,5	2,0 %	157,5	2,0 %	=
Cantàbria	81,3	1,0 %	98,8	1,2 %	+17,5
Castella i Lleó	849,0	10,6 %	969,0	12,0 %	+120,0
Castella - la Manxa	1.143,1	14,3 %	1.147,1	14,2 %	+4,0
Catalunya	314,0	3,9 %	348,5	4,3 %	+34,5
C. Valenciana	176,5	2,2 %	204,0	2,5 %	+27,5
Extremadura	886,2	11,0 %	890,2	11,1 %	+4,0
Galícia	888,8	11,1 %	889,8	11,0 %	+1,0
Madrid	76,2	0,9 %	76,5	0,9 %	+0,3
Múrcia	219,2	2,7 %	219,2	2,7 %	=
Navarra	129,0	1,6 %	136,5	1,7 %	+7,5
País Basc	85,1	1,1 %	87,1	1,1 %	+2,0
La Rioja	57,9	0,7 %	70,0	0,9 %	+12,1
Total CA	8.001,6	100	8.053,0*	100	+52,0

* Per al període 2014-2020 hi haurà, a més, 237,8 milions d'euros per a un programa (centralitzat) de foment de la fusió cooperativa, la qual cosa augmenta el pressupost global fins a 8.200 milions d'euros.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Conferència Sectorial del gener del 2014.

ga el dèficit cap a les CA, cosa que les obligaria a pujar la seva aportació. Però, atès que la situació de la gran majoria de les hisendes autonòmiques és fins i tot pitjor que la de l'Estat, ens trobem davant un brindis al sol. El resultat final serà una política de desenvolupament rural en el conjunt d'Espanya amb menys capacitat financera que la del període 2007-2013. La pèrdua de despesa pública total no baixarà dels 2.000 milions d'euros però ara per ara és difícil de quantificar sense conèixer el percentatge final que representarà el FEADER dins de cada PDR, una decisió transcendental que

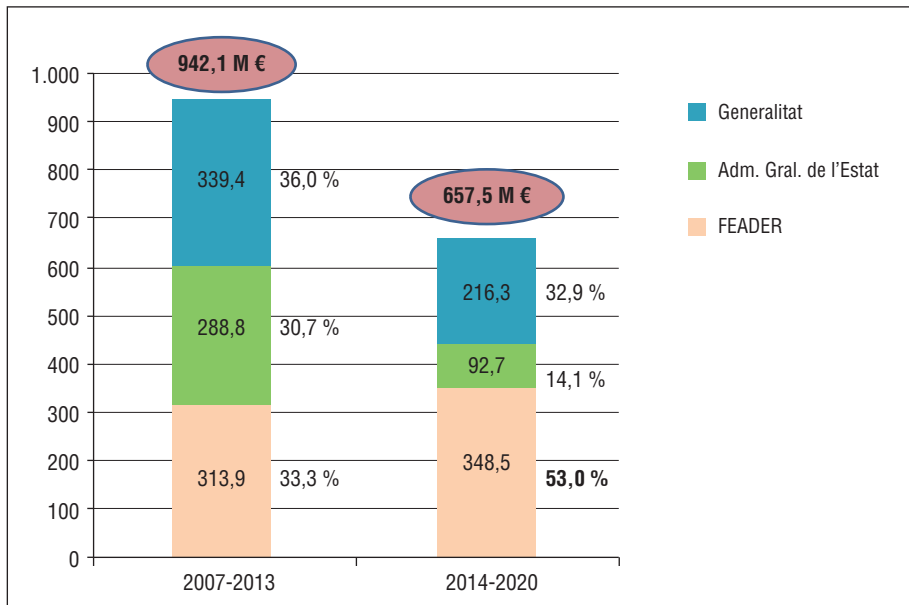
ha de prendre cada autonomia de la qual dependrà indirectament la contribució interna. Amb l'anàlisi del cas català ho podrem comprovar de manera fefaent.

4.3. Com serà el programa de desenvolupament rural de Catalunya?

El disseny del contingut de cada PDR pertoca a cada comunitat autònoma. A Catalunya el màxim responsable serà el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural.

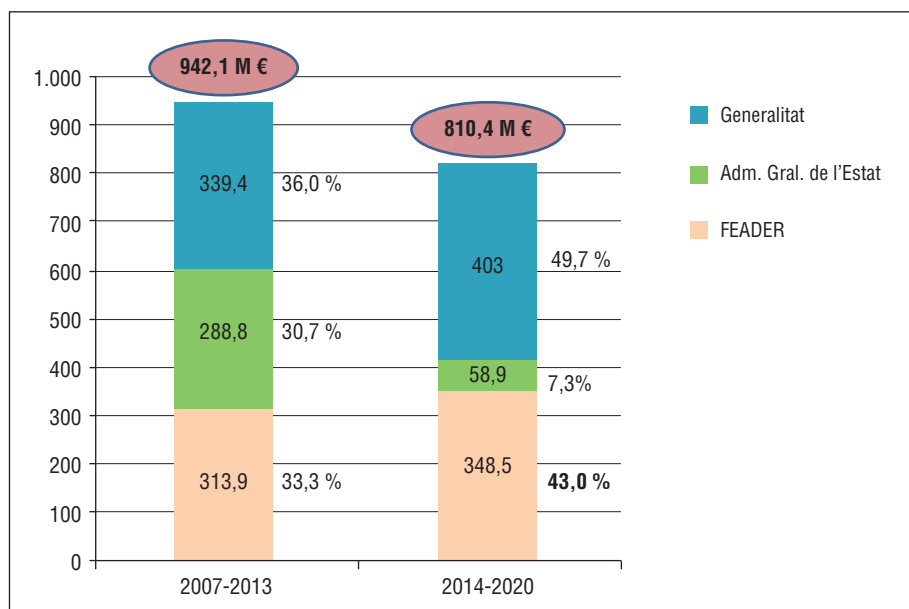
Un cop atribuïts els 348,5 milions d'euros del FEADER per al PDR català (taula ix), la Generalitat havia de decidir el percentatge de cofinançament que aquest import representaria del total de la despesa pública. La taxa de cofinançament comunitària per a Catalunya podia oscil·lar entre un 20 % i un màxim del 53 %. La decisió no era gens pacífica perquè com més baix fos el percentatge del FEADER, més baix seria també el pressupost total del programa. A més a més, com que el Ministeri d'Agricultura havia anunciat que la seva aportació del 30 % es lligaria al percentatge màxim del FEADER,

FIGURA 4. *L'hipotètic PDR català amb un 53 % de cofinançament del FEADER*

FONT: Elaboració pròpia.

FIGURA 5. PDR final de Catalunya amb un 43 % de cofinançament del FEADER

FONT: Elaboració pròpia.

qualsevol reducció comportaria una caiguda proporcional del cofinançament de l'Administració General de l'Estat.

Seguint aquestes regles per al cas català, la contribució estatal seria, doncs, com a màxim de 92,7 milions per a un programa amb un FEADER del 53 %. La figura 4 ens mostra aquest hipotètic PDR, que tindria com a principal resultat una gran caiguda del pressupost total (657,5 milions d'euros), molt per sota dels 942,1 milions actuals.

En aquestes circumstàncies la clau de volta era la disponibilitat pressupostària del Departament d'Economia i Finances. Finalment, la contribució catalana es va fixar en 403 milions d'euros, equivalent a un 50 % del total i correlativa a una contribució del FEADER del 43 % i a una caiguda proporcional de l'aportació estatal fins a uns minso 58,9 milions. Malgrat que el pes del FEADER puja respecte al període precedent (quasi deu punts) i augmenta la contribució de la Generalitat en termes absoluts i relatius, el resultat final és un PDR substancialment més pobre que el dels anys 2007-2013 (figura 5) a causa de la forta caiguda de l'aportació estatal. L'única opció per a assolir els 942 milions precedents hauria estat fixar la taxa del FEADER en un 37 % (4 punts més que en el període 2007-2013), a costa, és clar, d'incrementar la contribució de la Generalitat.

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

A manera d'acotació diguem que les autoritats autonòmiques poden sempre ajustar el PDR en el transcurs de la seva execució en funció de la liquiditat disponible. Catalunya podria augmentar eventualment el percentatge del FEADER 10 punts (del 43 % al 53 %) si apareguessin problemes de tresoreria i calgués garantir l'execució d'algunes mesures considerades prioritàries (encara que a canvi d'una caiguda del pressupost total). De fet, les revisions són una pràctica corrent en la gestió plurianual dels PDR i expliquen que el programa català aprovat per al període 2017-2013, que gaudia als inicis d'un pressupost total de 1.061,9 milions d'euros, actualment enregistri al voltant dels 942 milions (figura 5). Com a aspecte positiu de la nova reglamentació rural, cal dir que l'eficiència en la gestió ara té recompensa i si Catalunya ho fa millor que altres CA podrà rebre diners addicionals del FEADER. De totes maneres, caldrà estar atents per a veure si les administracions internes compleixen els seus compromisos amb el món rural català sense tocar el percentatge ja atribuït al FEADER.

Pel que fa al contingut de l'esborrany de PDR presentat a la Comissió (no aprovat encara el novembre del 2014), la prioritat s'atorga a les mesures de reforçament de la competitivitat agrària amb els plans de millora en primer lloc (amb 130 milions), seguits de les inversions per a la transformació i comercialització d'aliments (70 milions), la primera instal·lació de joves pageos (62 milions), les estratègies LEADER (59 milions), la gestió dels recursos hídrics agrícoles (55 milions) i, finalment, les inversions en camins rurals (50,5 milions).

No sembla el programa d'una economia desenvolupada i de serveis, que pregona tenir el primer clúster agroalimentari d'Europa. Si el comparem amb els PDR dels països o regions més avançats de la UE comprovarem que, des de fa temps, allà predominen les mesures dedicades al medi ambient i a la lluita contra el canvi climàtic. El PDR català situa les mesures agroambientals com la segona línia pressupostària amb 115 milions d'euros, immediatament després dels plans de millora a les explotacions, una posició honorable però ben lluny del que és usual entre els nostres veïns de l'entorn comunitari.

L'explicació d'aquest disseny podria trobar-se a diferents nivells: en primer lloc, que, contra la imatge que de vegades s'ofereix, tenim encara un sector agrari en ple procés de modernització o ajustament a uns mercats oberts i globals i que necessita el suport públic; en segon lloc, que una part del sector primari català és el parent pobre d'un clúster excessivament dominat per la indústria i la distribució, que s'emporten la part del lleó del seu valor afegit (via mercat), i en tercer lloc, que la manca d'una política agrària catalana pròpiament dita fora del PDR obliga a concentrar dins seu totes les mesures de suport a les explotacions donant-li el biaix agrarista actual. Deixo al lector que esculli l'explicació (o explicacions) més propera(es) a la realitat.

5. BALANÇ CRÍTIC PER A PREPARAR LES PROPERES REFORMES

5.1. Cap a on anirà la PAC post-2020?

No fem com Groucho Marx quan deia: «Mai penso en el futur. Arriba massa aviat». Com hem avançat, es prepara una nova reforma de la PAC per al 2020 que completarà els eixos ja apuntats per l'aprovada darrerament. Fins i tot és possible que alguns dels seus elements canviïn abans, aprofitant la revisió de l'MFP prevista per al 2017. Cal preparar-se, doncs, i per això hem de començar a distingir els principals punts d'inflexió o vectors-força de la nova PAC que tindran continuïtat en el futur mediat. Els enumerarem molt ràpidament a efectes purament descriptius:

1) El nou sistema de suport directe obre pas a una sèrie de dinàmiques que prendran cos en els propers anys: *a*) un suport directe més gran als béns públics d'origen agrari que, a partir del disseny concís (i defectuós) aprovat el 2013, en redefinirà l'extensió material i en consolidarà el suport financer; *b*) l'harmonització progressiva o *convergència per hectàrea* del pagament bàsic a escala europea que, un cop perdudes les seves referències històriques de producció, eliminarà del tot les sobrecompensacions encara existents i en reduirà el biaix patrimonial (a favor dels grans propietaris i el monocultiu), sense cap dubte el principal punt feble del suport directe existent; *c*) la *redistribució* paral·lela del suport territorialitzat entre explotacions, sistemes agronòmics i estats (potser a partir de variants del pagament redistributiu ja vigent, mitjançant sostres obligatoris d'ajut per hectàrea o un nombre màxim d'hectàrees per explotació), i *d*) una *selectivitat* progressiva en els beneficiaris dels pagaments, que pot seguir criteris funcionals (agricultor actiu), de dimensió o escala econòmica (amb instruments diferents per a petits productors, professionals i grans productors), i/o de pràctiques agronòmiques (afavorint una intensificació sostenible). Val a dir que la PAC 2013 anticipa una categorització creixent dels productors que hauria de permetre una discriminació més gran en el suport (definicions d'*agricultor actiu*, *petit agricultor* i *jove agricultor*, pagament redistributiu per a les primeres hectàrees, sostre d'ajuts i regressivitat a partir de 150.000 euros, franquícia de 2.000 euros per a l'aplicació de la disciplina financera, entre d'altres).

2) Com a complement d'un suport a la renda per hectàrea més homogeni a escala comunitària cal esperar-se una revifada progressiva dels *instruments individuals de gestió del risc* (assegurances), com han fet els Estats Units amb la darrera Llei agrària, o *Farm Bill*, en què han abandonat el suport fix a l'hectàrea. Tanmateix, caldrà veure el seu ritme d'implantació (atès el fort suport tècnic que requereix), els seus beneficiaris prioritaris (agricultors professionals?, cooperatives?) i, sobretot, les seves modalitats de finan-

çament (en la mesura que equivaldria introduir el cofinançament al suport de la renda de les explotacions, un tabú avui encara difícil de trencar a molts països).

3) La recerca d'un règim pressupostari adequat per a la gestió del risc desemboca, de retruc, en la reflexió sobre el paper futur de l'anomenada *reserva de crisi*, una de les grans novetats de l'OCM sobre la qual ara ja recau la responsabilitat d'afrontar les mesures excepcionals de mercat per esdeveniments sobrevinguts. Llastimosament, l'extensió a l'agricultura del Fons Europeu d'Ajustament a la Globalització, com havia proposat la Comissió el 2011, mai no va ser ben vista pels estats ni per moltes organitzacions professionals. En aquestes circumstàncies la disciplina financera ha esdevingut l'únic recurs per a finançar una *reserva de crisi*, minúscula, de caire estàtic i anyal. L'embargament rus recent ens ha deixat ja entreveure les mancances del nou mecanisme, financeres (amb tot just 400 milions d'euros per exercici) i de disseny. Sembla evident que qualsevol instrument que tingui com a objectiu combatre la volatilitat creixent dels preus necessitarà dos elements que la reserva actual no té: flexibilitat i plurianualitat pressupostàries. La reserva de crisi post-2020 hauria de ser, doncs, redefinida de dalt a baix: ser ubicada fora del pressupost per guanyar flexibilitat; gaudir del principi de plurianualitat que li permeti traspassar i acumular any rere any els seus crèdits no utilitzats, i, en fi, augmentar substancialment les seves disponibilitats, sobretot si en el futur ha de fer-se càrrec de la major part de les mesures de mercat i de gestió del risc. Aquest és un debat estratègic sobre el qual caldrà posicionar-se més aviat que tard.

4) A banda de la reserva de crisi hi ha dos altres grans novetats dins de l'OCM amb un llarg recorregut per endavant. La primera és *l'enfocament de cadena* que comporta, de retruc, un èmfasi progressiu en l'autoorganització del sector primari i la creació d'interprofessionals que permetin un repartiment millor del valor afegit i la lluita contra la volatilitat dels preus i costos. Complementàriament, s'ha obert el camí per desenvolupar un veritable *dret de la competència per al sector agrari*, de caràcter excepcional i regles pròpies. Les disposicions introduïdes darrerament dins de l'OCM no van certament gaire lluny, però tenen la virtut d'anunciar les fites següents que caldrà cobrir (amb l'oposició frontal principal de les autoritats nacionals de la competència, tot cal dir-ho). Les properes decisions de reforçament del «paquet llet» (que apuntalin amb garanties el procés de desaparició de les quotes de producció) i de reforma del sector de les fruites i verdures (que en reforcin el nivell organitzatiu) seran les primeres emboscades d'una guerra que s'endevina llarga però, alhora, crucial per a una política agrària que vulgui preservar l'apel·latiu *de mercats*.

5) Diguem, per acabar aquest breu apartat, que per damunt de tots els elements precedents plana una qüestió d'arquitectura de la nova PAC que, potser, la reforma del 2020 afrontarà. Es tracta de la distinció tradicional en-

A. Massot

tre el *primer pilar* (ajuts directes i mesures de mercats) i el *segon pilar* (accions de desenvolupament rural). No perdem de vista que aquesta bipolaritat es manté per raons prioritàriament financeres i, com una derivada secundària, administratives. El fet és que cada pilar té avui el seu propi règim financer, el seu fons (Fons Europeu Agrícola de Garantia [FEAGA], FEADER) i els seus procediments de gestió. Sota aquestes premisses sembla lògic que l'OCM algun dia s'independitzi i tingui el seu propi pilar si, com proposem, es fonamenta en una reserva de crisi de nou encuny. D'altra banda, en algun moment la Comissió plantejarà el *cofinançament dels ajuts del primer pilar*, sobretot si no canvia la tendència a reduir el pressupost agrari en termes nominals i reals. El cofinançament dels ajuts directes, avui anatema per a bona part dels agricultors europeus i algunes administracions, permetria fusionar-los amb les mesures rurals i posar fi a les superposicions i incongruències actuals entre els mecanismes d'ambdós pilars. Facilitaria, a més a més, la selectivitat dels beneficiaris en la mesura que les administracions internes serien coresponsables del seu finançament. I, obert el meló, podria fins i tot permetre que les mesures fiscals es comptabilitzessin com a contribucions nacionals (la qual cosa netejaria el camí per a fomentar les assegurances i altres mesures d'estabilització dels ingressos com ja existeixen a altres països no europeus com el Canadà).

5.2. Què caldria fer a Catalunya amb l'horitzó de la reforma del 2020?

Cal entendre que la PAC no té ni la vocació ni els mitjans per a resoldre tots els problemes de les diverses agricultures europees. Necessita *mesures internes d'acompanyament* que, malauradament, a Espanya i a Catalunya deixen molt a desitjar.

Avui el gruix de l'esforç financer de l'Administració General de l'Estat en matèria agrària, deixant a part la Seguretat Social i la fiscalitat, fora del pressupost del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient (MAGRAMA), es concentra en les assegurances agràries, els grans regadius, el gasoil i el cofinançament dels programes rurals autonòmics, mesures totes darrerament a la baixa a causa de l'austeritat. En tots aquests àmbits el pressupost central hauria d'augmentar substancialment des dels mínims actuals. I, atesa la divisió competencial de l'Estat de les autonomies, també seria ben rebuda una activitat legislativa més dinàmica i ambiciosa, començant per una adaptació de la Llei d'arrendaments rústics al nou sistema d'ajuts de la PAC i acabant per un desplegament a fons de les darreres lleis aprovades d'internacionalització, fusió cooperativa i cadena alimentària.

Però aquí i ara el que ens interessa sobretot és plantejar la necessitat urgent d'una política agrària pròpiament catalana que acompanyi de manera

efectiva la PAC. Pot afirmar-se que, almenys des de la conversió de la PAC en una política d'ajuts directes, Catalunya no ha tingut una política agrària digna d'aquest nom, capaç de complementar la PAC i en particular els seus PDR. Fa uns anys vaig analitzar el pressupost executat de l'antic Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) de diferents exercicis, no l'aprovat sinó l'executat realment, i la conclusió era aclaparadora: més de la meitat de la despesa efectiva era per a sous i despeses de funcionament del mateix Departament (capítols I i II) i la resta per a mesures cofinançades amb la UE i l'Estat central. Segurament, la situació avui és molt pitjor tenint en compte que una estructura de despesa com aquesta només pot justificar-se amb una administració de serveis d'alta qualitat, ben diferent de l'actual, centrada en la pura gestió administrativa (de la PAC, òbviament).

Una part de la culpa d'aquesta situació rau en la mateixa PAC. El seu pes pressupostari ha permès que els successius consellers d'Economia i Finances consideressin que no calia invertir més en agricultura. Un error greu en tant que els mecanismes per a l'ajustament estructural (dimensió de les explotacions), l'organització econòmica (cooperativisme), la dinàmica dels mercats fundiaris (bancs de terres), la gestió dels purins i altres residus (contaminació d'origen agrari), l'abandó del món rural (ordenació del territori) i tantes altres assignatures que arrosseguem a Catalunya des de l'adhesió, no troben una cabuda satisfactòria dins de la PAC. Alguns afirmaran que els PDR, d'alguna manera, hi poden contribuir. I és cert, però un PDR forma part d'una estructura multinivell (UE-estat-regió) i mai no es pot vendre com una política independent. La vocació de la política comunitària de desenvolupament rural és fixar línies estratègiques des d'una perspectiva europea i catalitzar esforços amb el cofinançament del FEADER. Però no pot, ni vol, substituir les actuacions d'altres administracions. Podríem dir que un PDR no és més que una llista de condicions (mínim comú denominador) per a les mesures internes que, se sobreentén, han de preexistir de manera autònoma i han d'anar molt més lluny.

Seria convenient llançar una reflexió col·lectiva sobre l'agricultura que volem per al segle XXI i sobre com hauria de ser la política agrària catalana que la fomentés. La perspectiva d'aquest article exclou que desenvolupem el possible contingut d'aquesta aposta estratègica. Ens pertoca només insistir en la idea que hauria de ser coherent amb les *orientacions subjacents de la reforma de la nova PAC* i adaptar-se als seus mecanismes. Destacaria sis elements a títol de corollari. Una futura política agrària catalana hauria de prioritzar:

a) el foment de la *intensificació sostenible i de la resiliència al canvi climàtic* de les explotacions de manera que, sense abaixar la productivitat, es millorés l'eficiència en l'ús dels recursos (sobretot aigua i energia) i es tallsin unes emissions amb efecte d'hivernacle i una contaminació d'origen

A. Massot

agrari en creixement constant (tot un repte per a una agricultura tan intensiva com la catalana);

b) la compensació dels béns públics com a eix de la futura despesa pública agrària (una aposta estratègica que hauria de començar per una anàlisi exhaustiva del nostre potencial de béns públics per a aprofitar al màxim la PAC del futur);

c) una agricultura del coneixement, usuària intensiva de les noves tecnologies i base d'una bioeconomia potent (en què, sens dubte, un Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries renovat hauria de tenir un paper de catalitzador i garant);

d) un enfocament de cadena amb una *agricultura col·lectiva* forta, amb cooperatives i interprofessionals sense fronteres administratives que puguin actuar com a eines vertebradores de sectors i territoris, amb poder de negociació per a recuperar valor afegit i, en fi, amb capacitat de cogestionar l'oferta davant els imprevistos dels mercats (en aquest punt la coordinació Estat-Generalitat seria indispensable);

e) l'extensió decidida dels instruments de gestió del risc per a les explotacions professionals com a estris prioritaris d'estabilització de la renda, una veritable revolució cultural per a la pagesia i l'Administració que el silenci del PDR 2014-2020 no fa més que confirmar (aquí, de nou, caldria la coordinació amb l'Estat);

f) un territori rural diversificat i capaç de garantir el mateix nivell de benestar i oportunitats que a la ciutat, sostingut amb programes multifons i una concertació integrada de totes les conselleries (amb el complement, o no, dels fons estructurals europeus).

BIBLIOGRAFIA EN LÍNIA (PER A SABER-NE MÉS)

1. Sobre la nova PAC en general

BARDAJÍ, I. [et al.] (2014). *Reflexiones en torno a la PAC* [en línia]. Almeria: CAJAMAR. (Serie Economía; 22). <<http://www.publicacionescajamar.es/series-tematicas/economia/reflexiones-en-torno-a-la-pac/>>.

CEPS (2014). *The first CAP reform under the ordinary legislative procedure: a political economy perspective* [en línia]. Parlament Europeu (Study PE 529.067). <<http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/search.html?policyAreas=AGRUDE>>.

COMISSIÓ EUROPEA. «The Common Agricultural Policy after 2013» [en línia]. <http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/index_en.htm>.

— (2013). «La política agrícola comú (PAC) y la agricultura europea: preguntas frecuentes» [en línia]. <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_es.htm>.

Preguntes i respostes sobre l'aplicació de la PAC post-2014

- CORDIER, J. (2014). *Comparative analysis of risk management tools supported by the 2014 US Farm Bill and the CAP 2014-2020* [en línia]. Parlament Europeu (In-Depth Analysis IP/B/AGRI/IC/2014-044). <<http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/search.html?policyAreas=AGRUDE>>.
- FEGA. *Consultas y preguntas más frecuentes sobre la reforma de la PAC* [en línia]. <<http://www.fega.es/PwfGcp/es/noticias/?notUris=tc:5-45182>>.
- MAGRAMA. *Política Agrícola Común* [en línia]. <<http://www.magrama.gob.es/es/politica-agricola-comun/default.aspx>>.
- MARTÍNEZ ARROYO, F.; PALACIOS ANGREDA, A. M. (2014). *Guía práctica de la PAC 2014-2020* [en línia]. Madrid: Editorial Agrícola. <http://www.editorialagricola.com/v_portal/apartados/apartado.asp?te=119>.
- MASSOT, A. (2013a). «Factores institucionales en la reforma de la PAC 2020» [en línia]. *Revista Española de Estudios Agrosociales y Pesqueros*, núm. 236, p. 119-169. <http://www.magrama.gob.es/es/ministerio/servicios/publicaciones/rev_numero_art.asp?codrevista=REEAP>.
- (2013b). «La PAC y la sostenibilidad de la agricultura europea en la era global». A: *La sostenibilidad de la agricultura española* [en línia]. Almeria: CAJAMAR (Serie Sostenibilidad; 3). <<http://www.publicacionescajamar.es/series-tematicas/sostenibilidad/la-sostenibilidad-de-la-agricultura-espanola/>>.
- PARLAMENT EUROPEU. «Fichas técnicas del PE». *La Política Agrícola Común* [en línia]. <<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/es/displayFtu.html?ftuId=theme5.html>>.

2. Sobre el pressupost de la nova PAC

- COMISSIÓ EUROPEA. «Pressupost UE» [en línia]. <http://ec.europa.eu/budget/mff/index_en.cfm>. <http://ec.europa.eu/budget/mycountry/ES/index_en.cfm>.
- LITTLE, J.; MASSOT, A.; RAGONNAUD, G.; TROPEA, F. (2013). *European Council Conclusions on the MFF 2014-2020 and the CAP* [en línia]. Parlament Europeu (Note PE 495.846). <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/495846/IPOL-AGRI_NT\(2013\)495846_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/495846/IPOL-AGRI_NT(2013)495846_EN.pdf)>.

3. Sobre els nous pagaments directes

- FEGA (2014). «El FEGA en xifres. Dades obertes» [en línia]. <http://www.fega.es/PwfGcp/ca/accesos_directos/datos_abiertos/index.jsp>.
- MAGRAMA (2014). «Consultas relativas a los derechos de pago único y a los derechos de vaca nodriza» [en línia]. <<https://www.fega.es/PwfGcp/ca/noticias/?notUris=tc:5-45593>>.

A. Massot

MAGRAMA (2014). «Preguntas más frecuentes sobre el pago para prácticas beneficiosas para el clima y el medio ambiente o greening» [en línea]. <http://www.magrama.gob.es/es/politica-agricola-comun/enlaces-interes/greening_preguntas_frecuentes_15-09-2014_final_tcm7-344321.pdf>.

4. Sobre la política de desenvolupament rural

COMISSIÓ EUROPEA (2014). «Portal de desarrollo rural 2014-2020» [en línea]. <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/policy-in-action/cap-towards-2020/rdp-programming-2014-2020/es/rdp-programming-2014-2020_es.html>.

— «Partnership agreements 2014-2020» [en línea]. <http://ec.europa.eu/contracts_grants/agreements/index_en.htm>.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2014). «Programa de Desarrollo Rural de Catalunya 2014-2020. Versión 0.1» (juliol) [en línea]. <http://www20.gencat.cat/docs/DAR/DR_Desenvolupament_rural/DR03_PDR/DR03_03_PDR2014_2020/Documents/Fitxers_estatics/programa_desarrollo_rural_catalunya_2014_2020_versio_0_1.pdf>.

MAGRAMA. «Programas de Desarrollo Rural 2014-2020 en España». <<http://www.magrama.gob.es/es/desarrollo-rural/temas/red-rural-nacional/periodo-2014-2020.aspx>>.

5. Sobre l'aplicació de la nova PAC

COMISSIÓ EUROPEA. «Implementation of the CAP reform: Delegated acts and implementing acts in relation with the CAP reform» [en línea]. <http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/implementation/index_en.htm>.

— (2014). «Decisions taken by Member States for the implementation of the new direct support system-state of play» (novembre) [en línea]. <http://ec.europa.eu/agriculture/direct-support/pdf/ms-decisions-implementation-11-2014_en.pdf>.